

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

АНТОХОВ АНДРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

УДК [332.1:330.341.1:331.102.344]:008.2 (477.8)

**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ
В УМОВАХ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА**

08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня

доктора економічних наук

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
Галушка Зоя Іванівна,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
завідувач кафедри економічної теорії, менеджменту
і адміністрування.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Гончаренко Ірина Василівна,
Миколаївський національний аграрний університет,
професор кафедри публічного управління та
адміністрування і міжнародної економіки;

доктор економічних наук, професор
Папп Василь Васильович,
Мукачівський державний університет,
професор кафедри туризму і рекреації;

доктор економічних наук, старший науковий
співробітник
Шевчук Андрій Васильович,
Нововолинський навчально-науковий інститут
економіки та менеджменту Тернопільського
національного економічного університету,
професор кафедри фінансів.

Захист відбудеться «01» березня 2017 р. о 9.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 38.806.01 Миколаївського національного аграрного університету за адресою: 54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9, конференц-зала.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Миколаївського національного аграрного університету за адресою: 54020, м. Миколаїв, вул. Генерала Карпенка, 73, навчальний корпус №1.

Автореферат розісланий «28» січня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В. Ключник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Стратегічні пріоритети розвитку України вимагають повного переосмислення з відходом від політики наздоганяючої модернізації. Основою нової стратегії мають бути процеси реальної регіоналізації економічного розвитку. Оскільки провідні держави розвиваються за принципами економіки знань, стратегічною детермінантою прогресивних змін в Україні має стати інтелектуальний потенціал суспільства. Для України він, фактично, залишається найбільш конкурентоспроможним. Тому наукові обґрунтування пріоритетів розвитку економіки регіонів України слід здійснювати у фокусі процесів інтелектуалізації суспільства, що відповідає модерним трендам провідних держав світу та дозволяє мобілізувати той колосальний ресурс, яким поки володіє наше суспільство та який неперервно втрачається у зв'язку з наростаючими міграційними втратами та несприятливими умовами використання.

Новітні глобальні, національні і територіальні виклики обумовлюють необхідність впровадження в Україні моделі локально-регіонального інноваційного розвитку економіки. Одним з дієвих сценаріїв її реалізації є формування технологічно-сингулярних регіональних економічних систем (ТС РЕС). Такий сценарій має всі шанси стати ефективною альтернативою існуючим науково-прикладним і політичним обґрунтуванням пріоритетів інноваційного розвитку економіки з укоріненням ідеології стабілізації та упевненості. Необхідність формування ТС РЕС є реакцією на глобальні процеси наростаючого технологічного прогресу з повсюдним використанням роботизованих і комп'ютерних технологій, націленістю на винайдення технології штучного інтелекту, виникненням нових сфер господарювання й інтелектуальної праці, які кардинально змінюють способи людського існування. Розвиваючи ТС РЕС, наша держава, таким чином, вирішить проблему неефективного використання ресурсного, особливо інтелектуального, потенціалу регіонів та перерозподілить його в найбільш перспективні сфери. Оскільки проблематика інноваційного розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства з пріоритетом формування ТС РЕС у вітчизняній науці практично не розкрита, обрана тема є актуальною.

Теоретико-методологічні питання інноваційного розвитку економіки регіонів в умовах інтелектуалізації суспільства розглянуто в працях провідних вітчизняних та зарубіжних вчених у різних ракурсах. Найбільш вагомим напрацюванням щодо інноваційного розвитку економіки регіонів здійснені О. Амошою, З. Варналієм, О. Вишневською, А. Гальчинським, В. Гейцем, І. Гончаренко, Б. Данилишиним, М. Долішнім, С. Злупком, С. Ілляшенко, І. Лукіновим, Л. Мельником, І. Михасюком, О. Новіковим, В. Папп, С. Писаренко, Б. Погріщуком, В. Решетило, Н. Сіренко, В. Шебаніним, О. Шаблієм, Л. Шевчук, І. Червеном, А. Чухном та ін. На просторовому аспекті інноваційного розвитку фокусували свою увагу такі вчені, як І. Єпіфанова, А. Мазур, С. Пустовойт, Д. Стеченко, С. Тульчинська, І. Уханова, Л. Федулова, Р. Чорний та ін. Управлінський зріз інноваційного розвитку регіональної економіки та інтелектуалізації суспільства знаходимо у працях таких вчених, як Н. Боднарчук, О. Гавриш, А. Землянкін, Ю. Ковбасюк, Л. Лігоненко, А. Мельник, Н. Пархоменко, І. Підоричева, В. Соловійов, Н. Статівка, Ю. Сурмін та ін.

Оскільки наукові обґрунтування пріоритетів інноваційного розвитку економіки регіонів здійснені з акцентом на процеси інтелектуалізації суспільства, то враховані напрацювання українських вчених – Г. Башнянина, С. Вовканича, В. Григоренка, В. Гунько, В. Куценко, Б. Малицького, В. Петренка, Л. Семів, І. Чуєва та ін. Серед вітчизняних вчених, які вивчали особливості впливу інформаційного чинника на процеси регіонального розвитку, відзначаємо С. Біліченка, Є. Варганову, Б. Гаврилишина, М. Єрмошенка, І. Олейніченка, В. Онищенко, С. Пиріг, С. Симоновича, О. Чубукову та ін.

Наукові обґрунтування формування ТС РЕС здійснені на основі праць з питань технологічної сингулярності, що належать авторству Р. Курцвейля, В. Вінджа, А. Коротаєва, Б. Кузнєцова, Д. Неймана, М. Ромула, Г. Семікозова та ін. Серед українських дослідників даного модерного напрямку – В. Бех, С. Іносов, В. Кончин, Л. Піддубна, В. Скіданов, К. Сідун, Т. Соколевська, А. Шевчук, О. Шестакова, В. Чужиков та ін. Футурологічний напрям розгляду технологічної сингулярності представлений такими найбільш знаними вченими, як П. Абердін, К. Альберг, Д. Белл, М. Кайку, Г. Кан, А.-Ч. Кларк, С. Лем, Т. Мак, П. Робертс, Е. Тоффлер, А. Турен, Д.-Е. Уоткінс, Ж. Фреско, Ф. Фукуяма, Д. Хельбінг та ін.

При наявності значної кількості досліджень за тематикою інноваційного розвитку економіки регіонів зазначаємо про недостатній їхній акцент на процесах інтелектуалізації суспільства. З позиції системної парадигми відсутні цілісні напрацювання щодо формування ТС РЕС, що є центральною ідеєю даного дослідження. Для вітчизняної економічної регіоналістики головною є проблема наукового обґрунтування модерних підходів інноваційного розвитку, які б підсилювали процеси реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні та послаблювали загрози територіальній цілісності, об'єднуючи регіони-соціуми спільними економічними інтересами.

Відповідно актуальним завданням подальшого розвитку економічної регіоналістики в умовах інтелектуалізації суспільства й формування ТС РЕС є оновлення рекомендацій щодо реакцій на нові технологічні, економічні, політичні, екологічні, культурологічні виклики з пошуком оптимальної моделі локально-регіонального інноваційного розвитку, кінцевою ціллю якої є забезпечення добробуту людини.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові дослідження за темою дисертації є складовою науково-дослідних тем: Науково-дослідницького центру з проблем оподаткування Національного університету державної податкової служби України «Моніторинг цін на товарних ринках в системі трансферного ціноутворення: міжнародний досвід і механізм впровадження в Україні» (державний реєстраційний номер 0110U001261), в рамках якої здійснено аналіз фінансово-економічних проблем інноваційного розвитку регіонів України; Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича «Детермінанти конкурентоспроможності соціально-економічних систем» (державний реєстраційний номер 0111U001287). В її межах проаналізовано рівень конкурентоспроможності Чернівецької області в умовах інноваційного розвитку; «Економічний та управлінський потенціал соціалізації національної економіки» (державний реєстраційний номер

0116U001672), в дисертаційній роботі проведене дослідження інноваційного розвитку Карпатського регіону за умов технологічної сингулярності.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретико-методологічних засад та формулювання практичних рекомендацій щодо пріоритетів інноваційного розвитку економіки регіонів в умовах інтелектуалізації суспільства.

Досягнення визначеної мети передбачає вирішення наступних задач:

- розвинути понятійно-термінологічний апарат дослідження інноваційного розвитку економіки регіонів з формулюванням дефініцій економіко-регіоналістичного, інтелектуально-потенційного, управлінського та діалектичного змісту;

- сформувати теоретичну платформу інноваційного розвитку економіки регіону в умовах інтелектуалізації суспільства;

- дослідити ретроспективу розвитку економіки регіонів, передумов посилення значимості інтелектуального чинника і технолого-сингулярного переходу;

- обґрунтувати концепцію факторів інноваційного розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства з визначенням ієрархії факторної множинності;

- визначити специфіку глобалістичних, науково-технічних та інформаційних детермінацій інноваційного розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства;

- розробити систему механізмів регулювання економіки регіонів у контексті посилення її суспільно-технологічної природи та сформулювати пріоритети її осучаснення;

- сформулювати концепт ТС РЕС з конкретизацією технолого-сингулярних ознак технологічного, економічного, ціннісного, розвиткового характеру;

- проаналізувати специфіку інституціоналізації технолого-сингулярних ознак в економічній системі Карпатського регіону в розрізі сфер бізнесу, зайнятості і науково-освітньої діяльності;

- оцінити можливості областей Карпатського регіону в забезпеченні інноваційного саморозвитку економіки на основі інтелектуалізації суспільства;

- вивчити зарубіжний досвід інноваційного розвитку економіки регіонів з активізацією інтелектуалізації суспільства та повсюдним використанням інноваційних технологій, стимулюванням інновацій у сфері нанотехнологій;

- виявити особливості формування технологічної культури українського суспільства як основи розвитку ТС РЕС;

- обґрунтувати необхідність розвитку в регіонах-техносоціумах креативного класу як ядра інтелектуалізації суспільства і формування продукуючої технологічної культури;

- сформулювати положення теорії технолого-сингулярного модерну в регіональних економічних процесах;

- розробити практичні рекомендації з удосконалення нормативно-правових основ регулювання інноваційного розвитку економіки регіонів України з стратегічною націленістю на формування ТС РЕС та первинною локалізацією інтелектуальної праці, ІТ-зайнятості.

Об'єктом дослідження є процеси інноваційного розвитку економіки регіонів.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та прикладні засади стимулювання інноваційного розвитку економіки регіонів в умовах інтелектуалізації суспільства.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження формують фундаментальні положення регіоналістики, економічної теорії, теорії суспільства знань, інформаційної економіки, новітні теорії неомислення, метаекономіки, сингулярного модерну, теоретико-прикладні напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених, в яких досліджувались питання інноваційного розвитку економіки регіонів в умовах інтелектуалізації суспільства, у тому числі з інституціоналізацією технолого-сингулярних ознак. Дисертаційна робота виконана з використанням загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання: наукової абстракції, аналізу, синтезу, індукції, дедукції – для формулювання теоретико-методологічної основи дослідження; історичний метод – для вивчення досвіду та періодизації етапів інноваційного розвитку економіки регіонів й інтелектуалізації суспільства в різних просторових вимірах; порівняння і класифікації – для визначення системи механізмів регулювання інноваційного розвитку економіки регіонів, формування концепції факторів досліджуваної проблеми; економіко-математичного і статистичного аналізу – для вивчення досвіду інноваційного розвитку економіки регіонів, тенденцій поширення інтелектуальної праці, визначення кореляційного зв'язку при оцінці впливу факторів, розрахунку інтегрального індексу потенціалу розвитку креативного класу; моделювання – для опису морфології ТС РЕС; соціологічні – для експертної оцінки самозабезпечення інноваційного розвитку економіки регіонів, визначення ціннісних орієнтацій населення у проявах технологічної культури; графічні – для візуального відображення окремих положень дослідження; абстрактно-логічні – для теоретичного узагальнення, формування висновків і пропозицій.

Інформаційною основою дослідження є теоретичні та науково-практичні напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених стосовно інноваційного розвитку економіки регіонів в умовах інтелектуалізації суспільства, нормативно-правові акти щодо регулювання розвитку економіки регіонів, стимулювання інтелектуальної праці та інноваційної діяльності, матеріали Державної служби статистики України та її територіальних підрозділів, дані Міжнародного союзу електрозв'язку ООН, рейтинги міжнародних і вітчизняних експертних агентств, інформація мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних та методологічних засад формування стратегії інноваційного розвитку економіки регіонів України на основі інтелектуалізації суспільства з перспективою формування ТЕ РЕС. Основні положення, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи, полягають у наступному:

вперше:

- обґрунтовано концепт ТС РЕС, який доводить необхідність їх формування як модерної моделі розвитку регіональної економіки, що орієнтована на технологізацію виробничих процесів, комерціалізацію результатів інтелектуальної праці з цільовою напрямленістю на створення технології штучного інтелекту; ТС РЕС розглянуто як

надскладні антропо-соціо-технічні системи з визначеною морфологією (діяльнісна, трансферна й інституціональна основи), розвитком унаслідок біфуркаційних переходів та первинною орієнтацією на саморозвиток (с. 20);

- сформульовано положення теорії технолого-сингулярного модерну з акцентом на її економіко-регіональну вимірність, що поглиблює теоретичну платформу інноваційного розвитку економіки регіону в умовах інтелектуалізації суспільства та методологія якої охоплює пояснення минулих причин, онтологію сучасного й археологію майбутнього, що дозволяє цілісно оцінити можливості технолого-сингулярного переходу в обмежених просторових координатах (с. 25-26);

- розроблено нормативно-правовий концепт розвитку ТС РЕС, як законодавчої основи формування таких систем в Україні, з визначенням стратегічних пріоритетів підготовки інституціонального середовища до споживання і продукування інновацій, забезпечення процесів інтелектуалізації суспільства, розвитку конкурентного науково-технічного середовища, регіональної ІТ-інфраструктури з технолого-сингулярними орієнтирами, інноваційно спеціалізованих просторових утворень (с. 26-27);

удосконалено:

- вчення про технологічну сингулярність в регіональному економічному просторі, яке підтверджує трансформацію біологічної еволюції у технологічну та є процесом наростаючого впровадження і використання інноваційних роботизованих технологій, що з відповідним програмним супроводом можуть призвести до створення штучного інтелекту та подальшого стрімкого нарощування темпів технологічного розвитку (с. 12);

- періодизацію розвитку регіональної економіки, яка базується на конкретних передумовах знанневого переходу та передбачає зміну постіндустріального ресурсного (80-90-ті рр. XX ст.), інформаційного знанневого (поч. XXI ст. – 2010-ті рр.) етапів інформаційними нооекономічним (2010-20-ті роки XXI ст.), технолого-сингулярним (2030-ті роки XXI ст.) і врешті економіко-технолого-сингулярним періодами; останній етап передбачає включеність можливостей штучного інтелекту та самовідтворюючих механізмів в економічні процеси під контролем людини (с. 11-12);

- наукові обґрунтування глокалізаційного пріоритету інноваційного розвитку економіки з реалізацією локально-регіональної моделі, яка передбачає механізми концентрації у просторі і мобілізації у часі власних ресурсів регіону зі спрямованістю у знаннємісткі сфери, які відзначаються перспективним характером у глобальних масштабах; згідно даної моделі регіон має орієнтуватись на ті глобальні процеси, які відбуваються, і ті прогресивні тенденції, які є очевидними чи лише набувають завершених ознак (с. 14-15);

- методичні підходи до комплексного оцінювання середовищних передумов технолого-сингулярного переходу, які охоплюють аналіз індикаторів, що розкривають структурні, підприємницькі, науково-освітні та працересурсні особливості регіонів, у тому числі потенціал розвитку креативного класу як ядра техноструктури ТС РЕС, індикатори-фактори пріоритетного впливу на цільові показники, а також соціологічні підходи самооцінки аксіологічних та ресурсомобілізаційних умов технологічної сингулярності в регіонах (с. 18-21, 24);

- системну закономірність трансформації споживання інноваційних технологій у неекономічних сферах у схильність населення до їх продукування, в цілості чого формується регіону-соціуму та його економічної підсистеми; інноваційна культура може мати продукуючу та споживацьку форми і трансформуватись у культуру технологічну, яка засвідчує рівень розвитку знань, практику використання інноваційних технологій (с. 22);

дістало подальшого розвитку:

- понятійно-термінологічна основа вивчення інноваційного розвитку економіки регіонів в умовах інтелектуалізації суспільства з формулюванням дефініцій економіко-регіоналістичного (регіон, регіональна економіка), інтелектуально-потенційного (інтелект, інтелектуальні здібності, інтелектуальний потенціал і капітал, інтелектокористування, інтелектозростання, деінтелектуалізація, реінтелектуалізація), діалектичного (інноваційний розвиток регіональної економіки, регіоналізація, інтелектуалізація суспільства, роботизація), управлінського (державне регулювання економічного розвитку регіонів, державна політика регіонального розвитку, регіональна і місцева економічна політика) змісту (с. 9-10, 16-17);

- концептуальні основи дослідження факторів інноваційного розвитку економіки регіонів, які, на відміну від існуючих, передбачають формування площини факторної множинності визначеної ієрархії, що характеризується поліфакторними взаємозалежностями (первинних, вторинних факторів, факторів безпосередньої взаємодії з регіональною економічною системою, факторів-сенсорів, іманентних, наслідкових факторних проявів розвитку регіональної економіки), характерними екстернальними ефектами та можливістю інтерналізації негативних проявів у позитивні (с. 13-14);

- системна характеристика механізмів регулювання економіки регіонів у співставленні до механізмів ринкового саморегулювання з обґрунтуванням необхідності регіоналізації регулюючого впливу, формулюванням пріоритетів їх осучаснення з націленістю на процеси інтелектуалізації, капіталізації інтелектуального капіталу, диференціацію інституційної основи реалізації механізмів, а також створення оптимальних умов наближення до технологіко-сингулярних цілей (с. 16-17);

- класифікаційні підходи до виділення технологіко-сингулярних ознак як індикаторів формування ТС РЕС, які можуть бути первинними проявами технологіко-сингулярного переходу або наслідковим відображенням процесу наближення до технологіко-сингулярних цілей; ознаки розподілено в розрізі технологічних, економічних, людського розвитку та ціннісних (с. 17);

- інституційна основа формування ТС РЕС, що включає типологію інституційно-просторових форм співпраці та обґрунтовує необхідністю першочергового розвитку в Україні науково-інноваційних центрів, технопарків і технополісів, бізнес-інкубаторів та індустріальних парків, а також мережі розумних міст (с. 29-30);

- типологія організаційних форм кооперацій у сфері інноваційної діяльності та інтелектуальної праці на рівні локальних технологіко-сингулярних систем у розрізі комерційних, коопераційних, віртуальних і некомерційних з обґрунтуванням

значимості мережі коворкінг-центрів як основи розвитку технолого-сингулярної IT-інфраструктури регіону (с. 30).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні теоретико-методологічні положення та практичні рекомендації, викладені в дисертації, можуть бути науковою основою для реалізації модерної політики інноваційного розвитку економіки регіонів України, базованої на процесах інтелектуалізації суспільства з перспективою створення ТС РЕС. Наукові напрацювання та висновки дисертаційної роботи використані в роботі Науково-дослідного центру з проблем оподаткування Національного університету державної податкової служби України (довідка №1/02 від 15.09.2014 р.) при підготовці аналітичних матеріалів та розробці науково-дослідної роботи «Моніторинг цін на товарних ринках в системі трансфертного ціноутворення: міжнародний досвід і механізм впровадження в Україні», Виконавчого комітету Чернівецької міської ради (довідка № 01/02-05/1608 від 24.12.2014 р.) при формуванні «Програми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в місті Чернівцях на 2012-2015 рр.», Державної служби фінансового моніторингу України (довідка № 4070/0320-05 від 25.09.2015 р.) при підготовці науково-практичного коментаря до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», Департаментом економічного розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації при розробці «Стратегії розвитку Чернівецької області на період до 2020 р.» відповідно до цілей Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р. (довідка № 01/436 від 06. 05. 2016 р.), Департаментом економіки Івано-Франківської обласної державної адміністрації при реалізації «Стратегії розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 р.» (довідка № 03.2-09/393 від 19.05.2016 р.).

Особистий внесок дисертанта. Дисертаційна робота є одноосібно виконаною працею. Основні наукові положення, висновки і рекомендації, що виносяться на захист, отримані дисертантом особисто та відображенні у його наукових публікаціях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертаційній роботі використано лише ідеї, положення та висновки, які є результатом особистих досліджень здобувача. Дисертація не містить матеріалів кандидатської дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження представлялись й обговорювались на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічні проблеми України в глобальному просторі» (м. Чернівці, 26-27 квітня 2012 р.), XXII міжнародній науково-практичній конференції «Діалектика взаємодії ринкових та інституційних механізмів сучасної економічної динаміки» (м. Чернівці, 26-27 вересня 2013 р.), IX міжнародній науково-практичній конференції «Управління економічними системами: концепції, стратегії та інновації розвитку» (м. Хмельницький, 22-24 травня 2014 р.), VI міжнародній науково-практичній конференції «Ринкові, державні та корпоративні структури в умовах глобальних трансформацій» (м. Одеса, 25-27 вересня 2013 р.), міжнародній науково-практичній конференції «Зовнішні та внутрішні фактори впливу на розвиток міжнародних економічних відносин» (м. Львів, 4-5 липня 2014 р.), міжнародній

науково-практичній конференції «Проблеми фінансового економічного та соціального розвитку країн» (м. Київ, 5-6 вересня 2014 р.), V міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання економічних наук» (м. Донецьк, 12-13 вересня 2014 р.), міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми розвитку економіки: оцінка та перспективи вирішення» (м. Дніпропетровськ, 11-12 липня 2014 р.), науково-практичному круглому столі «Детермінанти конкурентоспроможності соціально-економічного розвитку регіону» (м. Чернівці, 17-18 жовтня 2014 р.), міжнародній науково-практичній конференції «Прогнозування соціально-економічного розвитку національної економіки» (м. Дніпропетровськ, 26-27 грудня 2014 р.), міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічні підсумки 2014 року: реалії та перспективи» (м. Львів, 26-27 грудня 2014 р.), VI міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми сучасної економіки» (м. Запоріжжя, 13-14 лютого 2015 р.), міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми фінансово-економічного розвитку підприємницької діяльності та національних економік» (м. Київ, 17-18 квітня 2015 р.), міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток регіональної економіки: теорія і практика» (м. Івано-Франківськ, 3-4 квітня 2015 р.), всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Формування фахової компетентності людського капіталу як основи зростання добробуту і конкурентоспроможного розвитку суб'єктів національного господарства» (м. Хмельницький, 20 листопада 2015 р.), V міжнародній науково-практичній конференції «Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень» (м. Львів, 20 листопада 2015 р.), international scientific conference «Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization» (Klaipeda: Baltija, January 29, 2016), I міжнародній науково-практичній конференції «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи» (м. Одеса, 25-26 грудня 2016 р.), всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Стратегії, проблеми та регулювання економічних систем в умовах макроекономічної нестабільності» (м. Миколаїв, 18-19 березня 2016 р.), міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати» (м. Братислава, 15-18 березня 2016 р.), International Scientific conference formation of modern economic area: benefits, risks, implementation mechanisms: conference proceedings (Riga: Baltija, april 29, 2016), XXIII міжнародній науково-практичній конференції «Транскордонне співробітництво: ключові ідеї та перспективи» (м. Чернівці, 20-22 травня 2016 р.), II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми і перспективи розвитку підприємництва» (м. Житомир, 26 травня 2016 р.).

Публікації. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 73 наукових праці, у тому числі в 8 монографіях (1 – одноосібна, 2 – міжнародні), 31 стаття у наукових фахових виданнях України (29 одноосібних, з яких 8 – у виданнях, включених до наукометричних баз РІНЦ, Index Copernicus, Scientific Indexing Services, ScholarGoogle), 7 статей у наукових періодичних виданнях інших держав та наукових виданнях України, 5 з яких включені до міжнародних наукометричних баз РІНЦ, Index Copernicus, OAJI, CiteFactor, Research Bible ScholarGoogle, Thomson

Reuters, 2 – препринти, 2 статті в інших виданнях України, 23 тези наукових конференцій. Загальний обсяг опублікованих наукових праць становить 64,96 друк. арк., з них особисто автору належить 64,5 друк. арк.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, 17 додатків, розміщених на 41 сторінці, списку використаних джерел, що включає 641 найменування на 70 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 475 сторінок машинописного тексту, із них 405 сторінок основного тексту, що містять 40 таблиць та 83 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи дослідження інноваційного розвитку економіки регіонів в умовах інтелектуалізації суспільства» визначено суть інноваційного розвитку регіональної економіки, інтелектуалізації суспільства, сформовано теоретичне підґрунтя дослідження обраної проблеми, здійснено періодизацію розвитку регіональної економіки як основи для зародження технолого-сингулярного етапу, розкрито особливості вчення технологічної сингулярності в економічних процесах та його регіональної вимірності.

З метою обґрунтування необхідності вивчення розвитку економіки регіонів через призму процесів інтелектуалізації суспільства виявлено закономірності вдосконалення регіоналістичної науки, встановлено підходи і зрізи формування та розвитку вчення про регіони, серед яких економічний посідає чільне місце.

З огляду на напрацювання вітчизняних і зарубіжних вчених, удосконалено дефініцію регіону. За нинішніх умов його слід розглядати як складну систему, просторово обмежену економічними, етнографічними, соціокультурними, політичними, інформаційно-комунікаційними характеристиками, здатну відтворювати свій ресурсний потенціал з відображенням на якісних характеристиках життя населення і з обов'язковим дотриманням засад сталості. Розгляд регіону як системи передбачає оперування поняттям регіональної суспільної системи. У його структурі чітко вирізняється економічна підсистема.

Виділені найбільш поширені підходи до вивчення економіки регіону. Узагальнено змінність поглядів на предмет вивчення регіональної економіки як науки у пострадянському просторі в розрізі різних періодів суспільного прогресу (аграрного, індустріального, постіндустріального, постсингулярного з функціональністю штучного інтелекту та новими способами життя населення, його економічної діяльності). Виділено можливі зрізи вивчення регіональної економіки – в теоретико-методологічному аспекті як науки, в процесно-функціональному як системи, в становому як поточного стану використання ресурсних можливостей регіону. У даному дослідженні регіональна економіка розглядається як складова регіональної суспільної системи, що сформована сукупністю економічних відносин із приводу використання її ресурсних можливостей і з подальшим відображенням на рівні матеріального добробуту населення. Подано найбільш поширені підходи до типології регіональної економіки і виділено її ознаки (цілісність, дисипативність, структурованість, потенційність, самоорганізація, трансформаційність, трансакційність, податкоспроможність, логістичність, фракталізація, соціетальність). Серед таких ознак

ключові позиції займають функціональність та інноваційність.

Розглянуто функції економіки регіону в розрізі класичних, трансформаційних та новітніх. До класичних функцій віднесено системоформуючу, виробничу, адаптаційну, стабілізаційну; до трансформаційних – мобілізаційну, модернізаційну, інтеграційну, перерозподільчу; до новітніх – прогностичну, евристичну, фінансово-забезпечуючу, гуманістичну.

Розкрито сутність розвитку регіональної економіки як нелінійного процесу, детермінованого внутрішніми (спричиняють саморозвиток) та зовнішніми чинниками. Подано дефініцію розвитку регіональної економіки як процесу неперервних змін її характеристик, що супроводжуються структурними трансформаціями та призводять до формування нових типів відносин, форм організації виробництва, способів використання ресурсних можливостей задля підвищення матеріального добробуту населення. Інноваційний розвиток регіональної економіки передбачає посилення значимості інноваційних процесів в удосконаленні системи відносин, які виникають з приводу перерозподілу і мобілізації ресурсів. Доведено, що інноваційний розвиток економіки регіонів набуває чітко визначених часових та хорологічних координат. Хорологічні особливості концентрують увагу на просторових характеристиках організації виробництва матеріальних і нематеріальних благ через використання ресурсних можливостей регіону; часовий вимір дозволяє досягти послідовності станових трансформацій в економічних процесах.

Удосконалено понятійно-термінологічний апарат вивчення інтелектуалізації суспільства та економіки. Інтелектуалізацію суспільства слід розглядати як процес посилення ролі результатів використання інтелектуальних здібностей людини для суспільного розвитку, покращення умов її життєдіяльності та стимулювання подальшого прогресу. Обґрунтовано доцільність вивчення розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації, що відображає більш прикладний аспект зростання ролі використання знань та інтелекту для економічного зростання. Специфіку дослідження економічних процесів на регіональному рівні в умовах інтелектуалізації диференційовано від умов суспільства й економіки знань, інформаційного суспільства. Підкреслено значимість супроводу інтелектуалізації суспільства інтелектуалізацією економіки.

Одночасно з визначенням сутності інтелектуалізації суспільства подано визначення інших гомологічних термінів і понять, які розподілено за групами явищ, процесів і результатів. Серед них поняття інтелекту, інтелектуальних здібностей, інтелектуального потенціалу і капіталу, інтелектуальної діяльності, інтелектокористування, інтелектозростання та ін. Охарактеризовано результуючі категорії інтелектуалізації, яка може набувати прогресивних, непродуктивних, формальних ознак або ж трансформуватись у деінтелектуалізацію й реінтелектуалізацію. Прогресивну інтелектуалізацію визначено як неперервний процес посилення ролі результатів використання інтелектуальних здібностей людини для суспільного розвитку, покращення умов життєдіяльності та стимулювання подальшого прогресу з виключно позитивними наслідками та мінімізацію негативних у контексті вимог сталості. Водночас непродуктивна інтелектуалізація передбачає процес розвитку інтелектуальних здібностей

суспільства без фактичного відображення в результатах соціально-економічного розвитку та ризиком наступної втрати здобутого інтелектуального рівня. Якщо має місце штучне представлення високого рівня інтелектуальних здібностей суспільства без практичного підтвердження результативності їх використання, то такий процес інтелектуалізації набуває формальних ознак.

Сформовано теоретичну платформу дослідження інноваційного розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства. Відзначено, що теоретична платформа має об'єднувати напрацювання глобалістики й регіоналістики, з одного боку, та, з іншого, – політичної метаекономіки і постнеокласицизму. Охарактеризовано ключові блоки платформи, які формують теорії й концепції, що відображають процеси: регіоналізації економічного розвитку (теорії регіонального розвитку, теорії економічного районування, конкурентні теорії, теорії «економічної бази» і трьох секторів економіки, теорія сталого розвитку); регіоналізації соціального управління (теорії економічної ролі держави, теорія децентралізації, інституційна теорія, теорії громадянського суспільства, теорія соціального діалогу); інтелектуалізації суспільства та економіки (теорії розвитку людини, семіотична теорія, теорії періодизації суспільного розвитку, теорії людських відносин, теорії інтелекту). Окрему увагу звернено на розвиток теорії інтелекту з виявленням ретроспективи розуміння ролі інтелекту людини для інноваційного розвитку.

Проаналізовано найбільш поширені підходи до періодизації розвитку регіональної економіки та суспільного прогресу загалом. Виявлено, що така періодизація має окреслювати можливості переходу до нового етапу – технологічно-сингулярного. Відповідно до цього виокремлено та охарактеризовано ключові передумови можливого досягнення технологічно-сингулярних цілей (рис. 1).

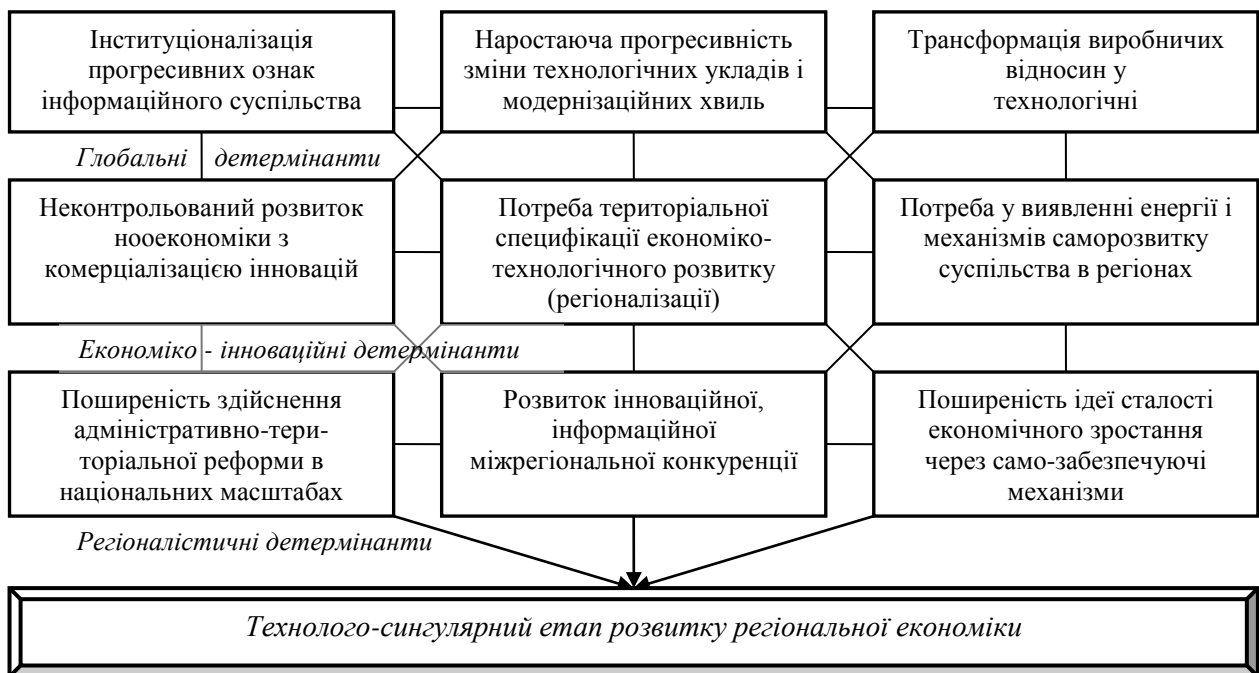

Рисунок 1 – Передумови можливого переходу до технологічно-сингулярного етапу інноваційного розвитку регіональної економіки

Можливий перехід розвитку регіональної економіки до технолого-сингулярного етапу має супроводжуватись змінністю наступного технологічного укладу через знаннєвий перехід. Відповідно до цього проведено періодизацію розвитку регіональної економіки з можливістю зародження технолого-сингулярного етапу. Пропонована періодизація передбачає зміну постіндустріального ресурсного (80-90-ті рр. ХХ ст.), інформаційного знаннєвого (поч. ХХІ ст. – 2010-ті рр.) етапів інформаційними нооекономічним (2010-20-ті роки ХХІ ст.), технолого-сингулярним (2030-ті роки ХХІ ст.) і економіко-технолого-сингулярним періодами. При цьому виділено два можливі сценарії. Загрозливий сценарій передбачає: процес неперервного нагромадження знань й неконтрольованого використання інтелектуальних здібностей з суб'єктивною комерціалізацією результатів інноваційної діяльності; створення штучного інтелекту та самовідтворюючих механізмів без збереження контрольованості з боку людини. Водночас розвиток регіональної економіки має бути націленим на: підтримку процесів неперервного нагромадження знань й оптимізації використання інтелектуальних здібностей населення зі спрямованістю на економічне зростання з вимогами сталості; створення штучного інтелекту та самовідтворюючих механізмів зі свідомим збереженням контрольованості з боку людини.

Сформульовано сутність технологічної сингулярності як процесу наростаючого впровадження і використання роботизованих технологій, які з відповідним програмним супроводом можуть призвести до створення штучного інтелекту та подальшого стрімкого нарощування темпів технологічного розвитку (рис. 2).

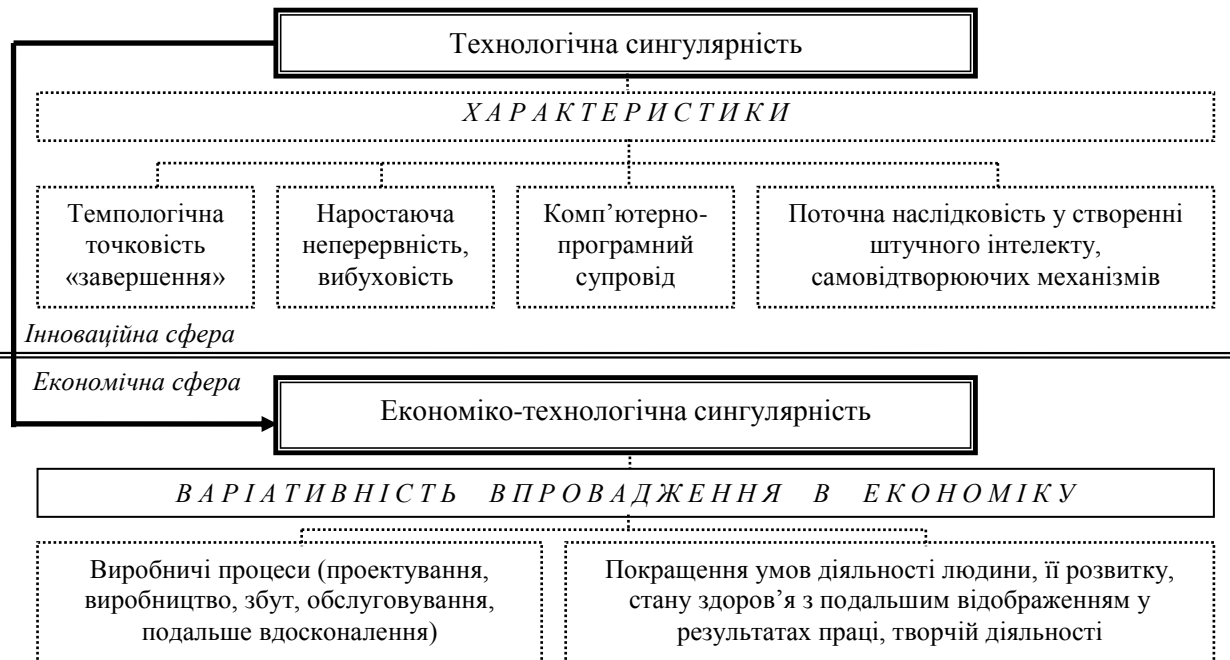

Рисунок 2 – Зміст технологічної сингулярності з відображенням її процесів в економічній сфері

Доведено, що основні загрози настання технолого-сингулярного етапу проявляються відносно можливостей: розвитку людини; сталого розвитку економіки; суб'єктивного використання технологій, втрати контролю людиною за

своїм життям і результатами діяльності.

Обґрунтовано специфіку відображення технологічної сингулярності в економічних процесах – через формування попиту на інформацію, зміни в структурі економіки регіонів, трансформацію системи економічних та виробничих відносин, попиту на кваліфіковані кадри, модернізаційну залежність від інновацій у робототехніці, нові чинники конкурентних переваг. Особливу увагу звернено на сутність процесу роботизації. Охарактеризовано досвід використання роботів у різних сферах суспільного й економічного життя. Досліджено наслідковість таких процесів відносно ринку праці, що є осередком інтелектокористування та від якого напряду залежить можливість переходу економіки регіону до технолого-сингулярного етапу. Доведено функціональність економіки регіону у визначенні хорологічно-функціональної вимірності роботизації, яка повинна розширюватись від окремих проектів з частими соціальними, освітніми орієнтаціями на розвиток роботизованих технологічних комплексів.

У другому розділі **«Фактори переходу до технолого-сингулярного етапу інноваційного розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства»** сформульовано концепцію факторів як інструмента дослідження й активізації інноваційного розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства на технолого-сингулярному етапі. Окрему увагу звернено на глобалістичні виклики, науково-технічний прогрес, інформаційні технології та механізми регулювання регіональної економіки в умовах технолого-сингулярного переходу.

З'ясовано, що концепція факторів інноваційного розвитку регіональної економіки як дисипативної системи має формулюватись з поєднанням діалектичного, системного і прогресивно-еволюційного підходів. Концепція факторів повинна дозволити визначати найбільш ефективні способи впливу на інноваційні процеси. З метою виявлення пріоритетів посилення регулюючої функції детермінацій інноваційного розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства систематизовано основні способи їх дослідження: 1) виділення деструктивних факторів, які найперше вимагають нівелювання негативної дії; 2) просторове масштабування впливу факторів з метою з'ясування можливостей регіону коригувати його дію; 3) виділення факторів-стимуляторів підвищення конкурентоспроможності, інноваційного розвитку, модернізації; 4) визначення множинного взаємозв'язку факторів з характерними екстернальними ефектами.

Доведено ефективність вивчення детермінацій інноваційного розвитку регіональної економіки у площині факторної множинності. Визначено сутність поліфакторних взаємозалежностей, факторної множинності та її екстернальних ефектів. Екстернальні ефекти факторної множинності визначено як системну послідовність взаємних впливів визначених факторів з умовно кінцевим відображенням на динаміці, характері, сталості розвитку регіональної економіки (сталість – у плані чутливості економічних процесів до екзогенних детермінацій).

Запропоновано ієрархію факторної множинності інноваційного розвитку економіки регіонів:

- первинний рівень факторів як базових імперативів, які визначають основні умови економічної діяльності (технологічні – способи використання ресурсів;

інституціональні – діяльність авторитетних інститутів, норми, цінності; мегаекономічні – глобальна й національна динаміка економічного зростання);

- вторинний рівень факторів рівня держави чи основного інтеграційного об'єднання, до якого вона належить (геополітичні – розташування, природні ресурси й умови; історичні – традиції, норми, досвід, історична пам'ять; екогенологічні – способи взаємодії людини з довкіллям; політичні – механізми державного управління й регулювання економічних процесів; економічні – способи, структура виробництва, практика й культура споживання, ринок, бізнес, використання трудового потенціалу; інфраструктурні – інформаційні, логістичні мережі, об'єкти соціально-побутового, іншого характеру обслуговування з централізованими функціями; рекреаційні – екологічна ситуація, суспільне здоров'я; науково-технічні – науково-технічний прогрес; едукаційні – освіта, культура, релігія);

- рівень факторів безпосередньої взаємодії з регіональною економічною системою (геополітичні – транскордонні, міжрегіональні контакти, природні ресурси й умови; історичні – традиції, норми, досвід, історична пам'ять; демографічні – чисельність, структура населення; екогенологічні – стан довкілля, суспільне здоров'я; політичні – механізми територіального управління й регулювання економічних процесів, фаховість державних службовців, лобі на загальнодержавному рівні; інфраструктурні – інформаційні, логістичні мережі, об'єкти соціально-побутового, іншого характеру обслуговування на місцях; рекреаційні – спосіб життя, практика відновлення середовища проживання; науково-технічні – практика використання ресурсів з допомогою технологій, науково-дослідницька діяльність; едукаційні – цінність освіти, культурні події, релігійна, соціальна активність);

- рівень факторів-селекторів розвитку регіональної економіки (структура – (співвідношення між видами економічної діяльності; просторова організація виробництва; інноваційність; ефективність; вплив на інші регіональні підсистеми (забезпечення якості життя населення); конкурентні переваги; інституціональне середовище; екзогенна залежність; трудопотенційний розвиток);

- рівень іманентних факторів розвитку регіональної економіки (сталість розвитку, ресурсне відтворення й нагромадження, ємкість ринку, результативність праці, дифузія знань, рівень робурсації особистості);

- рівень наслідкових факторних проявів розвитку регіональної економіки (економічний, соціальний та інноваційний потенціал).

Охарактеризовано основні екстернальні ефекти факторних детермінацій інтелектуалізації суспільства й економіки – інтелектофобії (у негативному аспекті), формування інтелектодіючої культури (у позитивному аспекті).

Визначено основні фокуси дослідження глобалістичних викликів інноваційного розвитку регіональної економіки – протиставлення глобалізації і регіоналізації, їх взаємні факторні детермінації, наслідки впливу глобалізації на розвиток регіону. Вивчено науковий дискурс щодо глокалізації як нового підходу просторового економічного розвитку. Узагальнено основні ознаки протиставлення глобалізації і регіоналізації: залежно від філософії розвитку та управління, розміщення рушійних сил, ресурсних потоків, ідентифікації, безпеки і сталості, аксіологічної площини. Звернено увагу на поступове формування нового світо економічного порядку, при

якому і глобалізація, і регіоналізація втратять свою поточну актуальність та практичні прояви. Мова йде про формування вікіноміки через поширеність інформаційних технологій та нові способи реалізації інтелектуальних здібностей людини.

Виділено функціонально-змістовні зрізи дослідження впливу глобалізації на інноваційний розвиток регіональної економіки – як передумови, виклику, імперативу і наслідку. Описано глобалістичні виклики регіонального розвитку в умовах інтелектуалізації суспільства й економіки в площині можливих переваг і загроз. У контексті оптимізації вигод і втрат регіонів від впливів глобалізаційних процесів обґрунтовано прикладну значимість слідування моделі локально-регіонального інноваційного розвитку економіки. Дана модель передбачає механізми концентрації у просторі і мобілізації у часі власних ресурсів регіону з їх спрямованістю у знаннємісткі сфери, які відзначаються перспективним характером у глобальних масштабах. Базовими вимогами здійснення економічних процесів у регіоні згідно даної моделі є: основна орієнтація на ендогенний ресурсний потенціал; оптимізація процесів концентрації і мобілізації ресурсного потенціалу через ринковий механізм регіону; забезпечення повної функціональності регіональної економіки, збалансованого просторового розвитку; врахування глобалістичних викликів людського розвитку як нових вимог, що диктують потребу модернізацій, трансформацій, структурних зрушень, інноватизації.

Досліджено науково-технічний прогрес як фактор інноваційного розвитку регіональної економіки. Виявлено основні його характеристики – темпологию, просторову вимірність формування, практичний прояв, рушійність, результативність, факторну детермінованість, потенційність, комерційність, інституціоналізацію, концептуальну наслідковість, ефективність. Проаналізовано місце науково-технічного прогресу в площині факторної множинності інноваційного розвитку економіки регіонів, відносно чого розглянуто наслідки його дисонансів з іншими прогресивними змінами – соціальними, економічними, духовними, політичними, біологічними, економічними (рис. 3).

Доведено, що інноваційний розвиток економіки регіонів з пріоритетом інтелектуалізації суспільства й прагненням переходу до технолого-сингулярного етапу має передбачати ефективне використання інформаційних технологій. У даному контексті сформульовано концепцію інноваційного розвитку регіональної економіки на основі використання інформаційних ресурсів. Здійснено типологію основних інформаційних технологій з позиції їх стимулювання інтелектуалізації суспільства й економіки (зберігаючі, накопичувальні, обробки, аналітичні, публічні, комунікаційні, покращуючі, трансформаційні, інноваційні). Проаналізовано глобальні, національної та регіональної тенденції використання інформаційних технологій. Виявлено бурхливий розвиток ширококутних технологій зв'язку. Аналіз охопленості населення мережею Інтернет, у тому числі з ширококутним доступом, рівня розвитку Інтернет-торгівлі, вікової та просторової структур користувачів дав змогу виявити проблемні регіони України і такі, що можуть слугувати базисними для цільової підтримки інформатизації. З позиції потенціалу ринку надання послуг доступу до Інтернету на прикладі Карпатського регіону, доведено перспективність Львівської області, яка б могла стати інформаційним «локомотивом» економічного розвитку на основі інтелектуалізації суспільства через

пріоритетність ІТ-сфери, а місто Львів – сформуватись як одна з провідних інноваційно-інформаційних метрополій Європи.

Рисунок 3 – Характер дисонансів науково-технічного прогресу з іншими прогресивними змінами

Визначено напрями впливу інформаційних технологій на інноваційний розвиток регіональної економіки, які обумовлюють можливості інтелектуалізації суспільства й подальшого переходу до технолого-сингулярного етапу: формування нової площини можливостей розвитку людини; формування нових вимог до публічності; створення ринку інформаційних технологій; формування нових можливостей більш ефективного регулювання різних сфер суспільного життя через розвиток інформаційних баз даних, інформаційного супроводу.

Звернено увагу на сутність і потребу регіоналізації розвитку країни, яка б передбачала збільшення повноважень місцевих органів влади, зокрема в реалізації економічної політики, а також самозабезпеченість розвитку регіональної економіки. Розвинуто понятійно-термінологічний апарат державного регулювання економіки регіонів з позиції діалектичного підходу. Уточнено відмінність трактування базових понять «управління», «регулювання», «політика». Розмежовано їх сутність за різними управлінськими рівнями – загальнодержавним, регіональним, локальним. Визначено сутність регіональної економічної політики. Досліджено механізми регулювання регіональної економіки в контексті посилення її суспільно-технологічної природи. Охарактеризовано основні групи регулюючих механізмів за ринковою (попит, пропозиція, ціна, конкуренція, ринкові закони) й державною групами, виділено пріоритети їх інноватизації та мотиватизації в розрізі

адміністративно-правових, фінансово-економічних, організаційно-політичних, соціокультурних та інформаційних груп.

У третьому розділі «**Формування технолого-сингулярних регіональних економічних систем на основі посилення процесів інтелектуалізації суспільства (на прикладні Карпатського регіону України)**» досліджено середовищні передумови технолого-сингулярного переходу з аналізом індикаторів, що розкривають структурні, підприємницькі, науково-освітні та працересурсні особливості регіонів. На основі експертних оцінок визначено можливості регіонів у забезпеченні інноваційного саморозвитку економіки на основі інтелектуалізації суспільства. Сформульовано концепт ТС РЕС з описом їх морфології, завдань, особливостей розвитку.

З метою системного представлення аналітичних висновків щодо середовищних передумов технолого-сингулярного переходу за прикладом Карпатського регіону, виділено основні групи технолого-сингулярних ознак: 1) технологічні – наростаюча динаміка науково-технічного прогресу; послідовність комп'ютеризації; синтез революцій у робототехніці, генетиці і нанотехнологіях; емуляція людського мозку і створення штучного інтелекту; тотальна автоматизація й роботизація; мініатюризація і зростаюча потужність комп'ютерних систем, постійна зміна комп'ютерних парадигм; 2) економічні – структурні трансформації в економіці; зміна фінансової системи; нові умови конкуренції (виробничої, на ринку праці); практика недобросовісної конкуренції із здійсненням хакерства; створення нових технологічних ринків; здешевлення технологій; 3) людського розвитку – використання роботизованих технологій у відновленні психоемоційних і фізичних властивостей людського організму; заміна людської праці (поетапна) монотонного, небезпечного, інтелектуального, творчого характеру; 4) ціннісні – тотальна інформатизація; просторова трансформація; трансформація способу життя людини; нові типи «комунікацій» людини і комп'ютеризованих систем; ціннісні трансформації, у тому числі за рахунок можливостей впливу на молекулярному рівні.

Обґрунтовано значимість бізнесу для прискореного виходу України з кризи на основі інноваційного регіонального розвитку та стимулювання технолого-сингулярного переходу. Проаналізовано базові економічні характеристики областей Карпатського регіону з можливістю формування конкурентного бізнес-середовища. Виявлено, що впродовж 2005-2015 рр. підприємницька діяльність у регіоні характеризується стабільно зростаючими ознаками, однак з повільнішою динамікою, аніж на макрорівні. В усіх областях Карпатського регіону за розмірами підприємництва виявлено домінування малого бізнесу, зокрема мікро (в Івано-Франківській області – 89,2%, в Закарпатській – 88,5%, Львівській – 85,7%, Чернівецькій – 82,1% при середньоукраїнському значенні 81,0 відсотків). Здійснено розподіл підприємств Карпатського регіону за видами економічної діяльності. З даних 2015 р. 11,0% від загальної кількості підприємств у регіоні є сільськогосподарськими. Лідируючими сферами господарювання є торгівля (25,0% усіх підприємств), промисловість (15,0%), операції з нерухомим майном і будівництво (по 10 відсотків). Особливу увагу звернено на сфери інформації та телекомунікацій, професійної, наукової і технічної діяльності (4% і 7% відповідно у структурі економіки регіону). Виявлено спадні динаміки кількості підприємств й

організацій, які займалися створенням та використанням передових технологій і об'єктів права інтелектуальної власності, а також використанням раціоналізаторських пропозицій. Простежено динаміку частки інноваційно активних промислових підприємств, а також обсягів реалізованої інноваційної продукції (рис. 4). Аналізовані показники дали змогу зробити висновок, що Львівська область є основним регіоном розвитку знаннємістких видів економічної діяльності у сфері послуг, а Івано-Франківська область вирізняється потенціалом інноваційного розвитку промисловості. Чернівецька область позиціонується як осередок освітньо-наукового розвитку, а Закарпаття має значний соціокультурний потенціал.

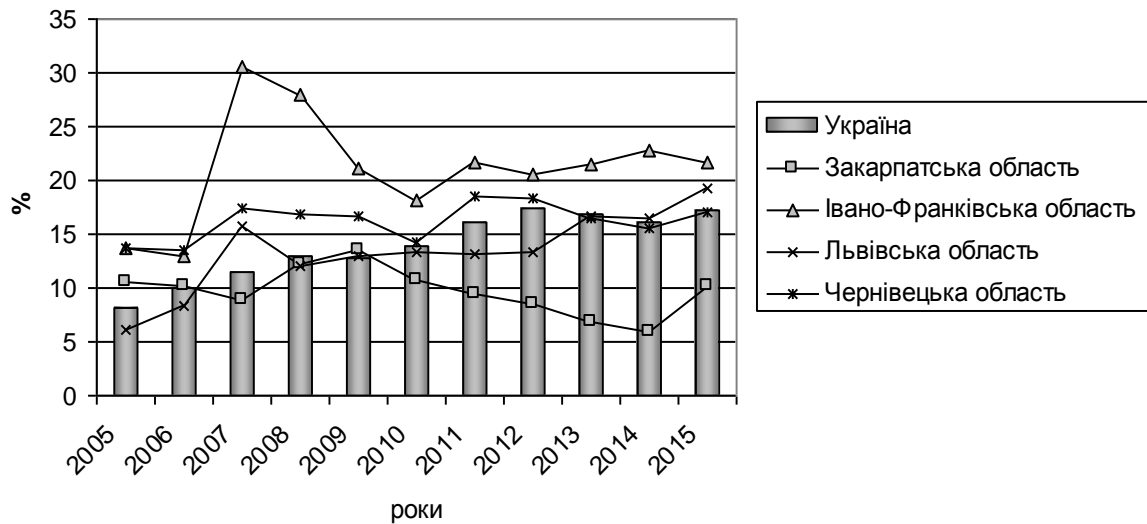

Рисунок 4 – Частка інноваційно активних промислових підприємств областей Карпатського регіону на фоні макротенденцій, %

Виявлено, що науково-освітнє середовище Карпатського регіону України має низку конкурентних переваг на фоні інших областей України. Це підсилює потенціал регіону для розвитку технологічно-сингулярної економічної системи. З індикаторів освітньої сфери Карпатського регіону простежено темпи зміни базових індикаторів вищої освіти впродовж 2005-2015 рр. Підкреслено абсолютне лідерство Львівської області, де зосереджено 44% усіх ВНЗ та навчається 57% студентів, майже 70% докторантів і аспірантів із загальної кількості по Карпатському регіоні. Виявлено, що для регіону властива висока частка залучення в штат ВНЗ науково-педагогічних кадрів, що посилює їх можливості науково-дослідної діяльності.

З аналізу наукового середовища Карпатського регіону виявлено однозначні лідерські позиції Львівської області. На її території зосереджено більше 50% організацій Карпатського регіону, які виконують наукові та науково-технічні роботи, в яких за період 2005-2015 рр. у середньому працювало майже 70% усіх наукових кадрів регіону. На долю Львівщини припадало в середньому 71,5% усіх фінансувань наукової діяльності Карпатського регіону. Для регіону характерне суттєве скорочення кількості виконаних наукових робіт – за 2005-2015 рр. у середньому в 0,39 рази. Звернено увагу на тенденції подання заявок на видачу та отримання охоронних документів у Державній службі інтелектуальної власності України. Найбільшу активність у цьому плані демонструє Львівська область – 46,7% з загальної кількості по регіоні.

Охарактеризовано технолого-сингулярні детермінації регіонального ринку праці, які проявляються через нові умови конкуренції (між людиною та роботом, між людиною, що використовує роботизовані механізми і людиною, що їх не використовує; між людиною і клонованим «організмом»; між роботами і т.д.), створення нових технологічних ринків, заміну людської праці монотонного, небезпечного характеру, а надалі – інтелектуального і творчого характеру. Звернено увагу на поглиблення віртуалізації соціально-трудова відносин, у результаті чого спостерігається формування псевдоміграційних антисистем як віртуальних структур міграції.

Проаналізовано інноваційні підходи до розвитку регіонального ринку праці Карпатського регіону з диференціацією портфеля зайнятості населення. Виявлено, що найбільшу вагомість за основними показниками ринку праці має Львівська область, де зосереджено 41,8% економічно активного населення регіону, 41,9% зайнятих та 49,3% штатних працівників. Водночас область стала більш чутливою до кризових умов, через що з 2012 р. для її локальних ринків праці в більшій мірі притаманні деструктиви вимушеної неповної зайнятості й безробіття. Для Карпатського регіону вирізняється нижчий за середньоукраїнське значення рівень оплати праці: якщо значення для областей Карпатського регіону середньомісячної заробітної плати у 2014 р. становило близько 2500 грн, то середнє по Україні досягало 3188 гривень. Якщо за період 2005-2015 рр. розмір середньомісячної заробітної плати в Україні зріс в 5,4 рази, то для Карпатського регіону зростання склало 5,2 рази. Звернено увагу на праценадлишковість ринку праці Карпатського регіону: співвідношення зареєстрованих безробітних та вакансій (станом на квітень 2015 р.) для Закарпатської області становило 13 осіб, Львівської – 14, Чернівецької – 15, Івано-Франківської – 18 при середньоукраїнському значенні 9 осіб. Для регіону властивий надзвичайно високий рівень навантаження на одне вільне робоче місце. Якщо для України в 2014 р. даний показник становив 14 осіб з середнім значенням за період 2005-2014 рр. 8 осіб, то для Карпатського регіону – 30 і 23 особи відповідно.

Вивчено потенціал ІТ-зайнятості економічно активного населення Карпатського регіону. З аналізу даних oDesk місто Львів обіймало 4-ту позицію за кількістю відпрацьованих годин фрілансерів і доходів серед усіх міст України, Івано-Франківськ – 12-ту. Окрім того, місто Львів фігурує у рейтингу найбільших університетів і міст на ринку аутсорс-програмування Східної Європи. Таким чином, область значно активізує свій потенціал інноваційного розвитку через ІТ-зайнятість. Підкреслено проблемність розриву оплати праці фрілансерів та осіб, зайнятих на традиційних умовах. Якщо середньомісячна номінальна заробітна плата на початок 2015 р. в сільському господарстві працівника Львівщини складала 2696 грн, Буковини – 2518 грн, в освіті – 2749 грн і 2454 грн відповідно, охороні здоров'я – 2188 грн. і 2182 грн відповідно, то фрілансери можуть отримувати за місяць близько 2 тис дол. США. Окреслено систему оплати праці фрілансерів – за проект, за місяць або за 20 робочих днів, з розподілом загальної кількості робочих годин на проектування, програмування, тестування, написання документації і допомоги.

За результатами експертного опитування досліджено можливості областей Карпатського регіону забезпечення інноваційного саморозвитку економіки на основі інтелектуалізації суспільства. Виявлено міру залежності областей від державної

політики за вказаними напрямками. Найвища залежність експертами оцінена щодо використання природних ресурсів – 7,5 балів з 10 максимальних, причому найвища оцінка визначена в Чернівецькій (9,1) та Закарпатській (8,6) областях. Підвищеною залежністю характеризуються розвиток транскордонного співробітництва (7,1), використання туристично-рекреаційних ресурсів (6,9), розвиток соціальної інфраструктури (6,9), стимулювання розвитку великого (6,2), малого і середнього (6,0) бізнесу.

У ході опитування з'ясовано думку експертів щодо пріоритетних форм цільової підтримки та ресурсів-рушіїв інноваційного розвитку регіонів (рис. 5).

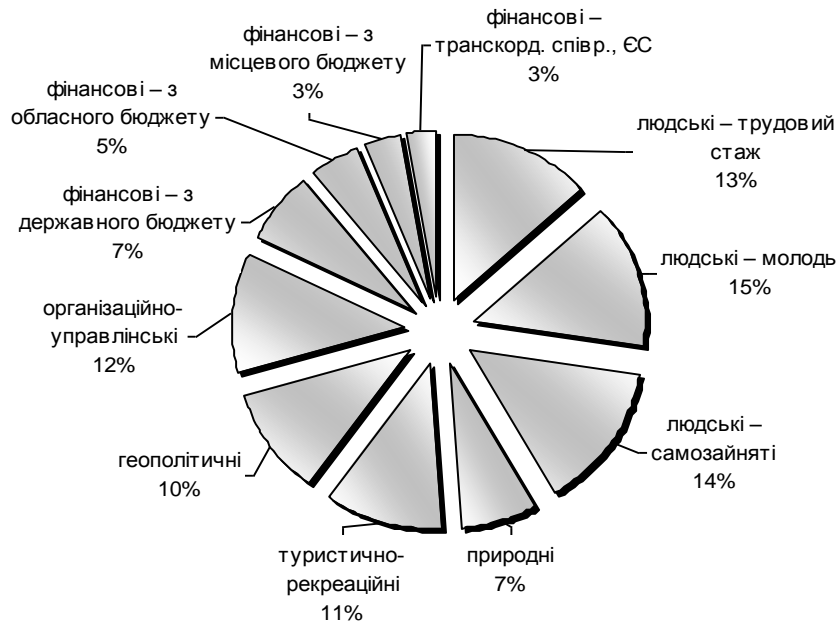

Рисунок 5 – Ресурси-стимулятори інноваційного розвитку Карпатського регіону, % (за результатами експертного опитування, 2016 р.)

Для Закарпаття основними виділено геополітичні, людські ресурси з високим трудовим стажем та самозайнятих; Івано-Франківщини – людські ресурси з достатнім трудовим стажем, самозайнятих, туристично-рекреаційні ресурси; Львівщини – молодь, самозайнятих, організаційно-управлінські ресурси; Буковини – фінансові ресурси з державного бюджету, людські ресурси з достатнім трудовим стажем, молодь. Результати опитування підтвердили, що області Карпатського регіону наразі не вкоринили ідеологію саморозвитку.

Здійснено наукове обґрунтування концепту ТС РЕС, що охоплює систему знань про їх сутність, вимоги до ефективного функціонування, структуру (морфологію). Визначено передумови формування технолого-сингулярних економічних систем в Україні, що підкреслюють доцільність регіонального пріоритету їх розвитку. За сутністю ТС РЕС визначено як модерну модель розвитку регіональної економіки, що орієнтована на технологізацію виробничих процесів і комерціалізацію результатів інтелектуальної діяльності з цільовою напрямленістю на створення технології штучного інтелекту. Вказано на надскладну антропо-соціо-технічну природу таких систем та умови ефективного їх формування, а саме – цілеорієнтацію на задоволення потреб суспільства, первинну орієнтацію на саморозвиток, неперервне вдосконалення і розвиток інформаційного середовища, ринковий

модернізм, технологічну модернізацію, прогресивну збалансованість з оптимізацією переваг від акселеральних ефектів, баланс матеріальної і нематеріальної сфер, експлікацію цінностей інтелектуалізації і технолого-культурного прийняття, базованість прогресивних процесів (біфуркаційних переходів) на потенціалі креативного класу, захищеність.

Відображено морфологію ТС РЕС, яка відображає їх надскладну початкову будову, що моделюється залежно від різновимірних взаємодій людини (з використанням її знань та інтелекту), техніки і технологій та супроводжується виникненням у ході цього специфічних соціо-технічних форм з результатом у продукуванні, вдосконаленні і впровадженні інновацій. У схематичному представленні морфології ТС РЕС підкреслено її формування за рахунок діяльнісної, трансферної та інституціональної основ.

Визначено проблеми формування технолого-сингулярної економічної системи в межах Карпатського регіону. Набуття економічною системою Карпатського регіону визначених морфологічних ознак хоча і перебуває в проблемній площині, проте є реальним до втілення етапом інноваційного розвитку. Проблемність визначають високий рівень залежності регіону від державної політики, географічна структура державного субсидіювання, недостатність бюджетного фінансування інноваційної діяльності в областях. Кореляційно-регресійний аналіз формування валового регіонального продукту областей Карпатського регіону довід високу залежність економічного розвитку Закарпатської та Івано-Франківської областей від обсягів реалізації інноваційної продукції. Для решти областей інноваційні індикатори є мало значимими, що підтверджує їх полідетермінованість стану економіки.

У четвертому розділі **«Аксіологічні передумови розвитку технолого-сингулярних регіональних економічних систем в Україні»** вивчено зарубіжний досвід і досвід регіонів України економічного розвитку на основі інтелектуалізації суспільства й масового споживання інформаційних технологій, у тому числі в неекономічних сферах. Виявлено потреби та цінності населення у споживанні інноваційних технологій (на прикладі Чернівецької області). Обґрунтовано актуальність розвитку нанотехнологічного напрямку з пріоритетом цільової підтримки сільського господарства як стратегічної сфери інноваційного розвитку Карпатського регіону. Доведено значимість креативного класу для активізації інноваційних процесів.

Вивчено зарубіжний досвід інтелектуалізації суспільства, що окреслює абрис варіативності інноваційного розвитку економіки України. Проаналізовано основні міжнародні рейтингові оцінки, які розкривають конкурентні можливості інноваційного розвитку економіки країн. Звернено увагу, що поточне відставання України від провідних економік дає можливість оцінити ризики високої інноватизації й інтелектуалізації та обрати власний, найбільш прийнятний вектор інноваційного розвитку. Важливо не просто стимулювати інноваційні процеси, але й забезпечити комплекс прогресивних змін у соціумі з відображенням на рівні добробуту населення.

Проаналізовано досвід США, Японії, Китаю, країн ЄС, зокрема Ірландії, Швейцарії, Швеції й Польщі, щодо стимулювання інноваційного розвитку економіки та інтелектуалізації суспільства. Це дало змогу виділити пріоритети

адаптації зарубіжного досвіду для економіки України. Вони охоплюють: цільове стимулювання інноваційного розвитку в просторово обмежених координатах; застосування податкових пільг (до 20%) на виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт; створення регіональних центрів розвитку науки типу технополісів; створення міжгалузевих об'єднань з інтенсивним обміном технікою і технологіями; надання можливостей регіонам, територіальним громадам саморозвитку; залучення молодих кадрів в інноваційні процеси; створення сприятливого середовища для ІТ-бізнесу із зосередженням діяльності провідних компаній світу; високий рівень економічної свободи; спеціалізацію університетів у визначених наукових напрямках, за якими вони можуть стати провідними у світі; провідну іміджеву функціональність академії наук та ін.

Вивчено досвід регіонів України у використанні інноваційних технологій у неекономічних сферах. Систематизовано спектр впливу використання інноваційних технологій у неекономічних сферах на інноваційний розвиток економіки, що передбачає: інституціоналізацію потреб населення та інститутів неекономічних сфер щодо використання інноваційних технологій; формування нового способу організації життя людини на побутовому рівні та рівні доступу до соціальних послуг; виникнення залежності населення від використання інноваційних технологій; вирішення численних проблем демовідтворення, покращення стану суспільного здоров'я; формування середовища інноваційної діяльності, інтелектуальної праці населення з високим рівнем соціальної престижності.

Охарактеризовано використання інноваційних технологій у неекономічних сферах, що супроводжується аксіологічними, світоглядними, процесними та організаційно-діяльнісними змінами. Розроблено модель трансформації споживання інноваційних технологій у схильність населення до їх продукування. Доведено, що споживання інноваційних технологій у неекономічних сферах є важливим етапом інтелектуалізації суспільства й формування його інноваційної культури. Описано культурологічні аспекти формування інноваційної культури населення, що охоплюють виникнення культури споживання інноваційних технологій, комунікаційної, інформаційної, інтелектуальної культури, культури продукування інноваційних технологій, врешті інноваційної і технологічної культури.

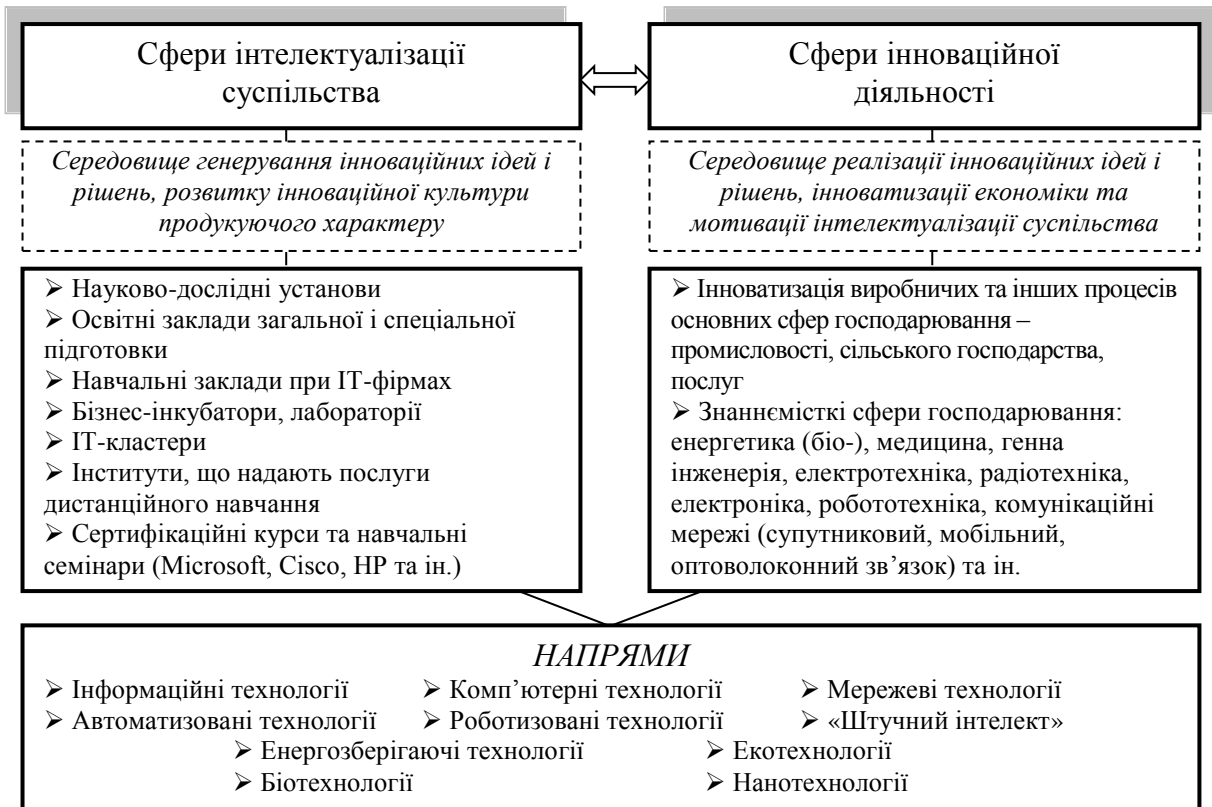
Деталізовано проблеми використання інноваційних технологій в окремих неекономічних сферах Карпатського регіону. Виявлено, що в сфері охорони здоров'я області мають достатній досвід у поширенні телемедицини. У сфері державного управління проаналізовано досвід впровадження концепту електронного врядування, використання веб-порталів в інформаційно-промоційній діяльності. Вивчено практику проведення виставкових заходів інноваційного профілю, а також поширення соціальних інноваційних проектів, що фінансуються на принципах краудфандингу.

За матеріалами соціологічного дослідження на прикладі Чернівецької області виявлено потреби і цінності населення у споживанні інноваційних технологій. Результати дали змогу з'ясувати схильність населення до продукуючої орієнтації інноваційної культури натомість споживчої. З результатів виявлено високий інтерес респондентів до новітніх технологій, що з'являються на ринку: 44,7% постійно цікавляться ними, 42,7% виявляють інтерес періодично. Близько 1/3 осіб визнають легкість освоєння нових технологій.

Досліджено практику і частоту використання населенням технологій і технологічних пристроїв, рівень залежності від них, цілі використання комп'ютера й Інтернету, досвід знайомств у мережі. Окрему увагу звернено на інституційну готовність прийняття інновацій, зокрема використання інноваційних технологій у банківському секторі. Висновки з цього дозволили зробити відповіді щодо частоти використання платіжних терміналів і банкоматів за вказаними цілями. Виявлено відношення респондентів до практики відеонагляду. За окремим блоком питань з'ясовано ставлення до клонування, втручання людини в генетику свого організму, готовності експлуатації роботів, реальні очікування створення штучного інтелекту і т.д. Результати опитування показали, що незважаючи на значні труднощі матеріального забезпечення населення в Україні, воно володіє достатнім рівнем знань про інноваційні технології та готове їх використовувати в побуті та за місцем праці.

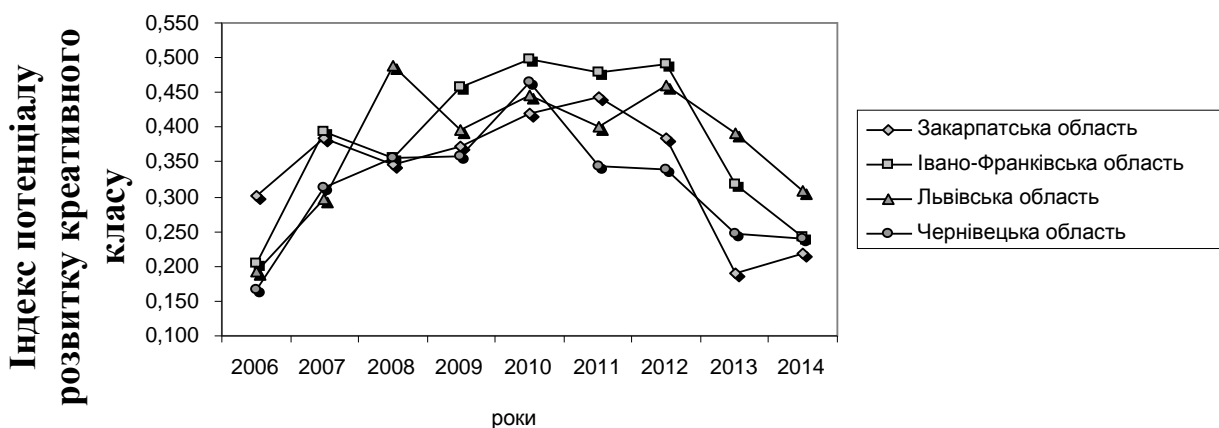
У контексті ідеї формування ТС РЕС як прогресивних осередків інтелектуалізації суспільства та інноваційної діяльності охарактеризовано елементи їх морфології – трансферну, інституціональну і діяльнісну основи. Особливу увагу звернено на діяльнісну складову (рис. 6). Досліджено значимість нанотехнологій. Систематизовано основні сфери їх використання та перспективні досягнення. Вивчено практику продукування нанотехнологій в Україні, яка наразі є дуже обмеженою. Для Карпатського регіону, як потенційного просторового утворення цільового розвитку ТС РЕС, можливості посилення нанотехнологічного напрямку є доволі високими.

Це вимагає створення сприятливих передумов через: концептуально-стратегічне і нормативно-правове визначення перспективності розвитку нанотехнологій в Україні; наукове обґрунтування просторової пріоритетності цільової підтримки розвитку нанотехнологій; наукове обґрунтування базової сфери розвитку нанотехнологій з подальшим поширенням досвіду на суміжні сфери, можливістю поступового розвитку нанонауки і наноіндустрії. Запропоновано пріоритети регулюючих впливів щодо розвитку нанотехнологічного напрямку в Карпатському регіоні, що охоплюють створення Регіональної нанотехнологічної ініціативи, кадрову підготовку, формування інституційної основи, залучення венчурних нанотехнологічних інвестиційних компаній, створення вітчизняних нанотехнологічних компаній (зокрема за методом spin-off), організацію співпраці представників вітчизняної нанонауки, а також суб'єктів наноіндустрії з міжнародними дослідницькими мережами ЄС, використання можливостей співпраці представників нанонауки та суб'єктів нанобізнесу в рамках реалізації програми «Горизонт-2020» та ін. Особливої уваги в плані стимулювання нанотехнологічних розробок потребує сільське господарство як стратегічна сфера інноваційного розвитку Карпатського регіону. Доведено роль розвитку креативного класу для формування ТС РЕС. Проаналізовано основні положення теорії креативного класу Р. Флоріди та узагальнено його функціональність в новітніх умовах інноваційного розвитку економіки регіону. Виявлено, що за сприятливих умов креативний клас виконує мотиваційну, інноваційну, знаннєву, аксіологічну, синергетичну, контролюючу, соціотворчу і прогресивну функціональність. Визначено фокуси впливу креативного класу на розвиток ТС РЕС через формування його техноструктури. Виділено основні проблеми розвитку креативного класу в Україні.

Рисунк 6 – Діяльнісна основа морфології ТС РЕС

Запропоновано та розраховано інтегральний індекс потенціалу розвитку креативного класу в областях Карпатського регіону (часткові індекси «ціннісні орієнтири», «результативність», «людські ресурси»), що дає змогу з'ясувати, в якій із областей динаміка зростання стимуляторів формування креативного класу є найкращою (рис. 7).

Рисунк 7 – Інтегральний індекс потенціалу розвитку креативного класу в Карпатському регіоні

Виділено пріоритети посилення креативності населення, що передбачають: підвищення можливостей креаторів використання технологій у культурі і мистецтві, що б формувало новий вид діяльності – технолого-культурної; створення єдиної інформаційної платформи співробітництва фахівців різних знаннємістких сфер з консолідацією зусиль на шляху досягнення технолого-сингулярних цілей; створення сприятливих передумов доступу до інформації, особливо осіб з високим рівнем

інтелектуально-трудового потенціалу та достатніми креативними ознаками; просторову локалізацію осіб з достатніми креативними ознаками.

У п'ятому розділі «Стратегічні орієнтири і практика розвитку технологосингулярних регіональних економічних систем в Україні» сформульовано положення теорії технологосингулярного модерну в регіональних економічних процесах, розроблено нормативно-правовий концепт формування ТС РЕС й обґрунтовано стратегічні пріоритети їх розвитку в Україні. Визначено інноваційні форми просторової організації ТС РЕС та новітні організаційні підходи інтелектуалізації суспільства.

Розкрито ідейність теорії технологосингулярного модерну, яка базується на теорії сингулярного модерну Ф. Джеймісона. У поєднанні з неомисленням щодо прогресивних змін, метаекономікою нових явищ і процесів, перевагою сингулярного модерну є можливість виявлення закономірності змін. Визначено логіку наукових обґрунтувань теорії сингулярного модерну – з поясненням минулих причин, онтологією сучасного та археологією майбутнього. Онтологія сучасного передбачає врахування утопічних імпульсів як далекоглядних орієнтирів людського прогресу. Дані імпульси охарактеризовано в розрізі поведінкових, споживчих, ціннісних і розвитку. Поведінкові імпульси передбачають можливість повної самореалізації кожної особистості з повсюдною диспозитивністю трудового потенціалу. Споживчі утопічні імпульси допускають моментальне, наскільки це можливо, задоволення потреб людини (за цим напрямком нині активно працює індустрія 3-D друку). Ціннісні імпульси можна визначити як безсумнівне домінування інтересів кожної людини, які не суперечать один одному, адже перебувають у різних площинах особистісного буття і розвитку.

Сформульовано основні положення теорії технологосингулярного модерну з акцентом на її економіко-регіональну вимірність (рис. 8).

Рисунок 8 – Логістична схема ключових положень теорії технологосингулярного модерну з акцентом на економіко-регіональну вимірність

Особливу увагу звернено на положення щодо долання розривів постсучасного з сучасним через видову узгодженість сингулярності. У даному аспекті визначено сутність технологічної, економіко-технологічної, соціальної і духовної сингулярності, кожна з яких покликана узгоджувати економічні, соціальні, екологічні, культурні інтереси. Виходячи з прогностичних оцінок Р. Курцвейля, співставлено в логічному підході технолого-сингулярного модерну передумови поширення та утопічні імпульси прогнозованих інноваційних ознак. Обґрунтовано пріоритети покращення адміністративно-правового регулювання розвитку регіональної економіки в Україні. Запропоновано та охарактеризовано основні етапи формування нормативно-правової основи розвитку ТС РЕС в Україні – реформаторський, модернізаційний, концептуально-стратегічний та регіоналізації, концептуально-сингулярний, економіко-сингулярний (табл. 1).

Таблиця 1 Етапи формування нормативно-правової основи розвитку ТС РЕС в Україні

Етапи	Основне призначення	Перспективи вдосконалення
Реформаторський	<ul style="list-style-type: none"> - долання формалізму реалізації чинного законодавства (особливо програмних документів); - розроблення нових нормативів на якісній, аполітичній основі з урахуванням обґрунтованих прогностичних розрахунків та інших методик наукового пізнання 	Розвиток інституту контролю (в тому числі громадянського) за виконанням нормативно-правових положень
Модернізаційний	<ul style="list-style-type: none"> - осучаснення нормативних положень, особливо в сфері економіки, бізнесу, науки й освіти, інноваційного розвитку, стратегічного просторового розвитку 	Формування нормативного поля з наступною інституціоналізацією щодо мотивації особистісного розвитку
Концептуально-стратегічний	<ul style="list-style-type: none"> - окреслення довгострокових сценаріїв розвитку економіки з деталізацією короткотермінових цілей; - акцент на гостру необхідність поточного розвитку економіко-технологічного потенціалу країни та регіонів, цільової підтримки бізнес-середовища; - визначення серед сценаріїв розвитку економіки технолого-сингулярного як такого, що відповідає новітнім викликам технологізації, роботизації та дозволяє стимулювати в розвитку пріоритетний ресурс прогресу – інтелектуальний 	Вибір найбільш ефективного (за наслідками і детермінованістю подальших прогресивних змін) та «гнучкого» (до нових викликів) сценарію розвитку
Регіоналізації	<ul style="list-style-type: none"> - формування механізмів реального використання можливостей саморозвитку регіонів за власним, найбільш прийнятним сценарієм у фокусі макроекономічних орієнтирів; - реальна фінансова платформа регіонального розвитку, базована на місцевих податках; - окреслення меж регіоналізації розвитку економіки 	Стимулювання міжрегіональних взаємодій у знаннємістких секторах економіки з супровідним створенням міжрегіональних інноваційних форм співпраці (кластери, території з особливим правовим статусом і т.д.)
Концептуально-сингулярний	<ul style="list-style-type: none"> - стратегічне регламентування просторово-часових параметрів формування ТС РЕС; - визначення концепції міжсистемних взаємодій із формуванням технолого-сингулярних економічних систем вищого порядку – з перспективою поєднання в цілісній технолого-сингулярній національній економічній системі та системах транскордонного і міждержавного рівнів 	Виявлення можливостей удосконалення, поєднання з іншими, постсучасними моделями економічного розвитку локалізованого і персоніфікованого рівнів
Економіко-сингулярний	<ul style="list-style-type: none"> - регламентування способів використання можливостей технолого-сингулярних систем у процесах економічного розвитку; - регламентування нової економічної моделі розвитку і ресурсного використання – з повсюдним поєднанням новітніх технологій (зокрема роботизованих) і людської діяльності 	Формування нормативного поля розвитку соціо-економіко-сингулярних регіональних систем

Розкрито специфіку правових регламентувань економіко-сингулярного етапу, зокрема правових основ взаємодії людини і роботизованих механізмів. Визначено фокус правових регламентувань постмодерних процесів технологічної сингулярності на різних інституційних рівнях, у тому числі в регіональному економічному просторі.

Розроблено нормативно-правовий концепт розвитку ТС РЕС Карпатського регіону. У рамках пропозицій до прогнозно-планового регламентування розвитку такої системи здійснено кореляційно-регресійний аналіз, що дав змогу оцінити величину впливу певного показника фактору на готовність регіону продукувати інновації. Серед них:

a_j – коефіцієнт граничної ефективності j -го фактора – визначає, на скільки одиниць свого вимірювання в середньому зміниться y , якщо фактор x_j виросте на одну одиницю за фіксованого стану інших факторів. Цей коефіцієнт визначається як частинна похідна y за відповідною змінною x_j :

$$a_j = \frac{\partial y}{\partial x_j}, \quad (1)$$

де, ξ_j – частковий коефіцієнт еластичності – визначає у відсотках на скільки в середньому зміниться y , якщо фактор x_j зросте на 1% за фіксованого стану решти факторів. Коефіцієнти еластичності обчислюють за допомогою формули:

$$E_j = \frac{\partial f}{\partial x_j} \cdot \frac{\bar{x}_j}{\bar{y}}, \quad (2)$$

де, β_j – коефіцієнти регресії або бета-коефіцієнт; у стандартизованому вигляді даний показник використовується для усунення різниць у вимірюванні та ступені коливання факторів. Коефіцієнт визначає, на яку частину величини середньоквадратичного відхилення відбувається зміна середнього значення залежної змінної, коли відповідна незалежна змінна збільшується на одне середньоквадратичне відхилення, а решта незалежних змінних залишаються сталими:

$$\beta_j = \frac{\hat{a}_j \hat{\sigma}_j}{\hat{\sigma}_y}, \quad (3)$$

де \hat{a}_j – коефіцієнт регресії, що відповідає змінній x_j ,

$\hat{\sigma}_j$ – оцінка середньоквадратичного відхилення j -ї пояснювальної змінної,

$\hat{\sigma}_y$ – оцінка середньоквадратичного відхилення залежної змінної.

Δ_j – дельта-коефіцієнт – визначає частку впливу кожного фактора в загальній дії усіх факторів, включених до рівняння регресії.

Остаточна формула для розрахунку має вигляд:

$$\Delta_j = (r_j \cdot \beta_j) / R^2; \quad \sum_k \Delta_k = 1$$

$$R^2 = r_1 \beta_1 + r_2 \beta_2 + \dots + r_k \beta_k, \quad (4)$$

де R_2 – коефіцієнт детермінації; r_{xy} – коефіцієнт парної кореляції між j -м фактором і залежною змінною.

За коректно здійсненим аналізом величини дельта-коефіцієнтів – додатні, тобто всі коефіцієнти регресії мають один і той самий знак, що й відповідні парні коефіцієнти кореляції.

В якості незалежних змінних обрано валовий регіональний продукт, зайняте населення і фінансування інноваційної діяльності. З обчислених коефіцієнтів еластичності доведено, що першочерговими заходами для збільшення валового регіонального продукту є зростання числа зайнятих в Чернівецькій та Івано-Франківській областях (збільшення результативного показника на 1,9% та 2,3% на кожний збільшений 1% показника). Фінансування інноваційної діяльності необхідно направляти, насамперед, на заохочення більшої кількості підприємств щодо впровадження інновацій в Івано-Франківській та Чернівецькій областях (збільшення результативного показника на 1,4% та 1,0% на кожний збільшений 1% показника). У Закарпатській та Львівській областях фінансування інноваційної діяльності необхідно направляти на збільшення частки інноваційної продукції в обсязі промислової продукції (збільшення результативного показника на 1,0% та 0,7% на кожний збільшений 1% показника). Впровадження нових технологічних процесів при фінансуванні інноваційної діяльності слід активізувати в Чернівецькій та Львівській областях (збільшення результативного показника на 1,1% та 0,9% на кожний збільшений 1% показника), а освоєння інноваційних видів продукції – в Закарпатській та Івано-Франківській областях (збільшення результативного показника на 0,3% та 1,3% на кожний збільшений 1% показника).

Здійснено типологію ТС РЕС та визначено «ідеальні» ознаки технологіко-сингулярної економічної системи Карпатського регіону як: поліспеціалізованої (фармацевтика, медицина, біотехнології, енергетика, радіоелектроніка, інформаційні технології); з домінуванням сфер продукування інноваційних технологій; синергетичної з функціональним ядром у сфері інформаційних технологій; рушійної, а надалі монолітної, базованої на цілісних процесах технологізації економічного розвитку та інтелектуалізації суспільства, неперервних інноваційних змінах; без ризиків наслідків інновацій; з наслідковою значимістю трансформації економічних процесів; детермінанти зростання креативності праці людини.

Запропоновано стратегічні орієнтири розвитку ТС РЕС в Україні: 1) підготовка інституціонального середовища до споживання і продукування інновацій (стимулювання процесів інформатизації і нестандартної зайнятості, долання цифрового розриву, формування технологічної культури); 2) забезпечення процесів інтелектуалізації суспільства (створення умов для реалізації інтелектуальних здібностей, забезпечення трансформації інтелектуального потенціалу в капітал, формування попиту на фахівців і робітників, підтримка конкуренції в сфері зайнятості з доланням інтелектофобії, балансування спрямованості результатів інтелектуальної діяльності на суспільно значимі цілі, формування електронного економічного простору); 3) вдосконалення конкурентного науково-технічного середовища (формування технологічних

платформ, інтеграція науково-технічної та інноваційної сфер з відповідними сферами ЄС, пошук ефективних форм співпраці у бізнес-середовищі та з некомерційними інститутами); 4) розвиток регіональної ІТ-інфраструктури з технолого-сингулярними орієнтирами (створення технопарків, стимулювання підривних інновацій підприємств, підтримка краудфандингу і стартапів малого бізнесу, підтримка інноваційної діяльності в сферах найвищої патентної активності, підвищення патентної активності у перспективних напрямках, залучення провідних компаній світу); 5) формування інноваційно спеціалізованих просторових утворень (поширення інноваційної виробничої інфраструктури на рівні окремих населених пунктів, у тому числі інноваційних кластерів, мережі розумних міст, інноваційних метрополій, агломерацій).

Здійснено класифікацію інститутів, які визначають морфологію ТС РЕС (інститути та їх об'єднання – стратегічні альянси, венчурні фірми, науково-інноваційні центри, бізнес-інкубатори; перехідні форми – ІТ-кластери, індустріальні парки, технопарки, наукогради; просторові утворення – технополіси, спеціальні економічні зони, «розумні міста», метрополії).

Вивчено досвід діяльності просторових інноваційних утворень у Карпатському регіоні, зокрема ІТ-кластерів, асоціацій інноваційних фірм, індустріальних парків, бізнес-інкубаторів, технопарків. Виділено пріоритети вдосконалення інституційної основи формування ТС РЕС Карпатського регіону, а саме розвиток науково-інноваційних центрів, технопарків і технополісів, бізнес-інкубаторів й індустріальних парків, а також розумних міст. Охарактеризовано переваги впровадження концепту «Smart City» до вітчизняних умов. Розроблено системну структуру розумного міста як просторової одиниці ТС РЕС. Вона охоплює блоки «розумна економіка» (баланс комерції та цілей сталого розвитку, базований на інноваціях), «розумна мобільність» (транспортна (просторова мобільність) й ІТ (віртуальна мобільність) інфраструктура), «розумний благоустрій» (модерні житло, соціальна інфраструктура з поширенням культурно-мистецьких, туристичних закладів), «розумне довкілля» (чисте довкілля, благоустрій природних територій).

Визначено, що практичне впровадження моделі локально-регіонального інноваційного розвитку економіки має базуватись на сформованих локальних технолого-сингулярних системах, які є осередками інноваційної діяльності та інтелектуальної праці. Визначено рівні формування та основне призначення технолого-сингулярних економічних систем – локальних, регіональних, національних. Оскільки локальні системи відображають рівень включеності населення в різні форми інтелектуальної праці, систематизовано організаційні форми кооперацій у даній сфері: комерційні (ІТ-компанії; інноваційні підприємства; консалтингові агентства; фінансово-кредитні установи, венчурні компанії, венчурні фонди, стратегічні альянси); коопераційні (інноваційні центри; коворкінг-центри; аутсорсингові компанії; бізнес-інкубатори, індустріальні парки, технопарки, інноваційні кластери); віртуальні (фріланс-біржі; ІТ-інкубатори; краудфаундингові, стартап-, краудсорсингові онлайн-платформи; форуми, індивідуальні веб-ресурси, ресурси доступу до відкритого програмного забезпечення; телековоркінгові системи; веб-ресурси для інформальної освіти у

сфері інновацій; веб-ресурси спільноти програмістів); некомерційні (управлінські структури; наукові установи, науково-інноваційні центри, громадські і міжнародні наукові організації; освітні установи; інститути громадянської науки; неприбуткові організації, метою діяльності яких є збільшення кількості творчих матеріалів; мережі «IT-House»).

Визначено систему базових організаційних форм кооперацій у сфері інновацій та інтелектуальної праці в Карпатському регіоні. Досліджено ситуацію з поширення таких форм у регіоні, зокрема зі значними позитивними змінами в 2015 році. З огляду на важливість комунікацій фахівців IT-сфери, звернено увагу на необхідність розвитку в регіоні мережі коворкінг-центрів. На їх базі слід забезпечувати розвиток організаційних форм кооперацій у сфері інновацій та інтелектуальної праці – стартап-, інших онлайн-платформ, IT-інкубаторів, науково-освітніх, соціальних проектів, інноваційних кластерів, техно-, індустриальних парків, бізнес-інкубаторів. Визначено, що коворкінг-центри є оптимальними осередками зустрічей для креаторів, представників IT-сфери з огляду на відповідність їх діяльності принципам самоорганізації і самодисципліни, потреби комунікацій, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення, а також балансування праці і відпочинку.

Реалізація зазначених рекомендацій дасть змогу спрямувати інноваційний розвиток економіки регіонів України у перспективний напрям з орієнтацією на технолого-сингулярні цілі.

ВИСНОВКИ

Одержані під час дослідження результати в сукупності вирішують важливе наукове завдання – наукове обґрунтування пріоритетів інноваційного розвитку економіки регіонів України в умовах інтелектуалізації суспільства з необхідністю формування ТС РЕС. Зокрема було отримано такі наукові результати:

1. Розвинуто понятійно-термінологічний апарат дослідження інноваційного розвитку економіки регіонів з визначенням дефініцій економіко-регіоналістичного, інтелектуально-потенційного, управлінського та діалектичного змісту. Регіональна економіка розглядається як складова регіональної суспільної системи, що сформована сукупністю економічних відносин із приводу використання її ресурсних можливостей з подальшим відображенням на рівні матеріального добробуту населення. Розвиток регіональної економіки визначено як процес неперервних змін її характеристик, що в основному супроводжуються структурними трансформаціями та призводять до формування нових типів відносин, форм організації виробництва, способів використання ресурсних можливостей задля підвищення матеріального добробуту населення. Інноваційний розвиток передбачає посилення значимості інноваційних процесів в удосконаленні системи відносин, які виникають з приводу перерозподілу і мобілізації ресурсів. Інтелектуалізацію суспільства запропоновано розглядати як процес посилення ролі результатів використання інтелектуальних здібностей людини для суспільного розвитку, покращення умов її життєдіяльності та стимулювання подальшого прогресу.

2. Сформовано теоретичну платформу дослідження інноваційного розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства. Конкретизовано

вимоги до формування нової теоретичної платформи. Визначено, що вона має об'єднувати напрацювання глобалістики й регіоналістики, з одного боку, та політичної метаекономіки й постнеокласицизму, з іншого. Останній є базовим теоретичним положенням, який доводить необхідність самоорганізації й орієнтації на саморозвиток. Ключовими блоками теоретичної платформи визначено теорії й концепції, що відображають процеси: регіоналізації економічного розвитку; регіоналізації соціального управління; інтелектуалізації суспільства та економіки.

3. Досліджено ретроспективу розвитку економіки в регіональному вимірі, передумов посилення значимості інтелектуального чинника і технологічно-сингулярного переходу в розрізі глобальних, економіко-інноваційних і регіоналістичних детермінант. Запропоновано періодизацію з можливістю технологічно-сингулярного переходу, яка охоплює вісім етапів, серед яких – постіндустріальний ресурсний (80-90-ті рр. XX ст.), інформаційний знаннєвий (поч. XXI ст. – 2010-ті рр.), інформаційний нооекономічний (2010-20-ті роки XXI ст.), технологічно-сингулярний (2030-ті роки XXI ст.), економіко-технологічно-сингулярний (часові рамки поки не визначені). Розкрито сутність технологічної сингулярності – як процесу наростаючого впровадження і використання роботизованих технологій, які з відповідним програмним супроводом можуть призвести до створення штучного інтелекту та подальшого стрімкого нарощування темпів технологічного прогресу. Визначено базові характеристики технологічної сингулярності – темпологічну точковість завершення, наростаючу неперервність та вибуховість, комп'ютерно-програмний супровід, наслідковість у створенні штучного інтелекту і самовідтворюючих механізмів.

4. Обґрунтовано концепцію факторів інноваційного розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства з визначенням ієрархії факторної множинності. Розкрито сутність поліфакторних взаємозалежностей, факторної множинності та її екстернальних ефектів. Запропоновано ієрархію факторної множинності: первинний рівень факторів як базових імперативів, які визначають основні умови економічної діяльності; вторинний рівень факторів держави чи інтеграційного об'єднання; рівень факторів безпосередньої взаємодії з регіональною економічною системою; рівень факторів-сенсорів розвитку регіональної економіки; рівень іманентних факторів розвитку регіональної економіки; рівень наслідкових факторних проявів розвитку регіональної економіки.

5. З позиції протиставлення глобалізації і регіоналізації розкрито сутність глокалізації як нового підходу просторового економічного розвитку. Звернено увагу на поступове формування нового світо економічного порядку, при якому і глобалізація, і регіоналізація втраять свою поточну актуальність, а натомість набуде поширення вікіноміка. Виділено функціонально-змістовні зрізи дослідження впливу глобалізації на інноваційний розвиток регіональної економіки – як передумови, виклику, імперативу і наслідку. Обґрунтовано прикладну значимість слідування моделі локально-регіонального інноваційного розвитку економіки, яка передбачає механізми концентрації у просторі і мобілізації у часі власних ресурсів регіону з їх спрямованістю у знаннємісткі сфери. Акцентовано на факторних детермінаціях науково-технічного прогресу та використання інформаційних технологій відносно інноваційного розвитку регіонів.

6. Розвинуто понятійно-термінологічний апарат державного регулювання економіки регіонів з позиції діалектичного підходу. Уточнено відмінність трактування базових понять «управління», «регулювання», «політика». Визначено систему механізмів регулювання економіки регіонів у контексті посилення її суспільно-технологічної природи. Охарактеризовано основні групи регулюючих механізмів за ринковою й державною групами. Державні механізми розглянуто в розрізі адміністративно-правових, фінансово-економічних, організаційно-політичних, соціокультурних та інформаційних. У зв'язку з необхідністю осучаснення регулюючих впливів на інноваційний розвиток економіки регіонів, виділено пріоритети інноватизації та мотиватизації механізмів державного регулювання.

7. Розроблено концепт ТС РЕС, який охоплює систему знань про їх сутність, вимоги до ефективного функціонування, морфологію (діяльнісна, трансферна та інституціональна основи). Визначено передумови формування ТС РЕС в Україні, що підкреслюють доцільність регіонального пріоритету їх розвитку. ТС РЕС визначено як модерну модель розвитку регіональної економіки, що орієнтована на технологізацію виробничих процесів і комерціалізацію результатів інтелектуальної діяльності з цільовою напрямленістю на створення технології штучного інтелекту. Систематизовано технолого-сингулярні ознаки, що є первинними проявами технолого-сингулярного переходу або наслідковим відображенням процесу наближення до технолого-сингулярних цілей.

8. Проаналізовано специфіку інституціоналізації технолого-сингулярних ознак в економічній системі Карпатського регіону в розрізі сфер бізнесу, зайнятості, науково-освітньої діяльності. Виявлено, що Львівська область є основним регіоном розвитку знаньмістких видів економічної діяльності у сфері послуг, а Івано-Франківська вирізняється потенціалом інноваційного розвитку промисловості. У свою чергу Чернівецька область має позиціонуватись як осередок освітньо-наукового розвитку, а Закарпаття – як регіон з унікальним соціокультурним потенціалом. Доведено конкурентність науково-освітнього середовища Карпатського регіону на фоні інших областей України. Підкреслено абсолютне лідерство Львівської області за показниками розвитку як освітньої, так і наукової сфери. З аналізу технолого-сингулярних детермінацій регіонального ринку праці з'ясовано особливості його трансформацій на фоні макротенденцій. Особливу увагу звернено на ІТ-зайнятість.

9. Досліджено можливості областей Карпатського регіону в забезпеченні інноваційного саморозвитку економіки на основі інтелектуалізації суспільства за результатами експертного опитування. Виявлено міру залежності областей від державної політики. Найвища залежність оцінена щодо використання природних ресурсів (7,5 балів з 10 максимальних), розвитку транскордонного співробітництва (7,1), використання туристично-рекреаційних ресурсів (6,9), соціальної інфраструктури (6,9), стимулювання розвитку великого (6,2), малого і середнього (6,0) бізнесу. Виділено пріоритетні форми цільової підтримки та ресурси-рушії інноваційного розвитку регіонів. Визначено первинну необхідність стимулювання інноваційної активності та інтелектуальної праці для освітньої сфери. Доведено основну рушійність інноваційного розвитку регіону з боку бізнесу.

10. Вивчено зарубіжний досвід інноваційного розвитку економіки регіонів. Проаналізовано основні міжнародні рейтингові оцінки, що розкривають конкурентні

можливості інноваційного розвитку економіки країн. Звернено увагу, що поточне відставання України від провідних економік дає можливість оцінити ризики високої інноватизації й інтелектуалізації та обрати власний, найбільш прийнятний вектор інноваційного розвитку економіки. Проаналізовано досвід США, Японії, Китаю, країн ЄС, зокрема Ірландії, Швейцарії, Швеції й Польщі, щодо стимулювання інноваційного розвитку економіки та інтелектуалізації суспільства. Це дало змогу виділити пріоритети адаптації зарубіжного досвіду інноваційного розвитку для регіонів України.

11. Проаналізовано досвід регіонів України у використанні інноваційних технологій у неекономічних сферах. Розроблено модель трансформації споживання інноваційних технологій у схильність населення до їх продукування. З результатів соціологічного дослідження на прикладі Чернівецької області виявлено потреби і цінності населення у споживанні інноваційних технологій, що частково відображає рівень розвитку технологічної культури, яка може набувати продукуючої і споживацької форм. Результати показали, що населення в Україні володіє достатнім рівнем знань про інноваційні технології та готове їх використовувати в побуті та за місцем праці. Для основної частини осіб новітні технології є засобом навчання і розвитку, полегшують роботу, забезпечують комфорт у побуті.

12. Обґрунтовано значимість розвитку креативного класу як основи формування ТС РЕС. Охарактеризовано прогресивну функціональність креативного класу. Виділено основні проблеми його розвитку в Україні. Запропоновано методика розрахунку інтегрального індексу потенціалу розвитку креативного класу в Карпатському регіоні. З аналізу виявлено, що в блоці ціннісних орієнтирів найбільш рівномірною була динаміка розвитку для Чернівецької та Івано-Франківської областей. У блоці результативності закономірно найкращі динамічні характеристики демонструє Львівська область. Порівняно сприятливі середовищні умови розвитку креативного класу з позиції наявності людських ресурсів спостерігались у Закарпатській області.

13. Сформульовано положення теорії технолого-сингулярного модерну в регіональних економічних процесах, методологія якої дозволяє виявляти закономірності змін через пояснення минулих причин, онтологію сучасного та археологію майбутнього. До положень пропонованого теоретичного напрямку віднесено: визначальну детермінованість сучасних прогресивних змін тотальною інтелектуалізацією суспільства; розгляд процесів роботизації як основного мірила рівня технологічного й інтелектуального розвитку суспільства; наслідковість результативного використання роботизованих і комп'ютерних технологій у здійсненні кардинальних революцій у генетиці, нанотехнологіях, робототехніці; настання інформаційного технолого-сингулярного, а надалі економіко-технолого-сингулярного етапу розвитку людства; особливе значення технологізації і роботизації для економічних процесів; формування нооекономіки з вираженими тенденціями локалізації полюсів зростання та ін. З теоретичних положень долання розривів постсучасного з сучасним вказано на необхідність видової узгодженості технологічної, економіко-технологічної, соціальної і духовної сингулярності.

14. Розроблено практичні рекомендації з удосконалення нормативно-правових основ регулювання інноваційного розвитку економіки регіонів України.

Запропоновано стратегічні цілі розвитку ТС РЕС в Україні: підготовка інституціонального середовища до споживання і продукування інновацій; забезпечення процесів інтелектуалізації суспільства; розвиток конкурентного науково-технічного середовища; розвиток регіональної ІТ-інфраструктури з технолого-сингулярними орієнтирами; розвиток інноваційно спеціалізованих просторових утворень. Здійснено класифікацію інститутів, які визначають морфологію ТС РЕС. Вказано на первинну необхідність розвитку в Карпатському регіоні науково-інноваційних центрів, технопарків і технополісів, бізнес-інкубаторів й індустріальних парків, мережі розумних міст. Визначено модерні організаційні форми кооперацій у сфері інтелектуальної праці та інноваційної діяльності на рівні так званих локальних технолого-сингулярних систем. Доведено значимість розвитку в регіоні мережі коворкінг-центрів як осередків комунікацій представників креативного класу та стимулювання ІТ-зайнятості.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Монографії:

1. Антохов А.А. Регіональна економіка та інтелектуалізація суспільства: інноваційні аспекти взаєморозвитку [Текст] : монографія / А.А. Антохов. – Львів : ПП «Видавництво «БОНА»», 2016. – 420 с. (24,5 друк. арк.).
2. Антохов А.А. Інституційний механізм сталого розвитку України в умовах відкритої економіки : монографія / Колектив авторів [за заг. ред. Запужляка В.М.] – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2011 р. – 248 с. *Особистий внесок автора: підрозділ 1.7. «Особливості розвитку та тенденції становлення ринку освітніх послуг в умовах інтеграції та регіоналізації» (1 друк. арк.).*
3. Антохов А.А. Механізм функціонування та розвитку ринку освітніх послуг : монографія / А.А. Антохов, І.Ф. Комарницький. – Чернівці: видавництво Буковинського державного медичного університету, 2011. – 296 с. *Особистий внесок автора: Розділ 1. «Сутність, значення та соціально-економічна ефективність освіти та ринку освітніх послуг в сучасних умовах розвитку країни», розділ 2. «Теоретичні основи дослідження ринку освітніх послуг в контексті формування економіки знань», розділ 3. «Особливості формування і розвитку ринку освітніх послуг регіону», розділ 4. «Шляхи покращення функціонування та взаємодії регіонального ринку освітніх послуг з регіональними ринками» (13,6 друк. арк.).*
4. Антохов А.А. Розвиток економіки України під впливом економічних, соціальних, технологічних та екологічних трендів : монографія / Колектив авторів ; за ред. М.С. Пашкевич, Ж.К. Нестеренко // М-во освіти і науки України, Запор. нац. техн. ун-т, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2015. – 455 с. *Особистий внесок автора: підрозділ 3.1. «Глобалістичні виклики розвитку регіональної економіки в нових глобалізаційних умовах» (0,53 друк. арк.).*
5. Антохов А.А. Економічна криза: фактори, моделі та механізми подолання: монографія / Колектив авторів ; за заг. ред. С.А. Ткаченка, М.С. Пашкевич // М-во освіти і науки України; Міжнар. технол. ун-т «Миколаївська політехніка»; Нац. гірн. ун-т, Харк. ін-т банк. спр., Житомир. держ. ун-т. – Д. : НГУ, 2015. – 179 с. *Особистий внесок автора: підрозділ 3.2. «Вплив науково-технічного прогресу на формування економіко-технологічної сингулярності регіонів» (0,63 друк. арк.).*
6. Antohov A.A. A new role of marketing and communication technologies in business and society: local and global aspects / ed. by Y. S. Larina, O. O. Romanenko. USA, st. Louis, Missouri : Publishing house science and innovation center, ltd., 2015. P. 227-252. *Особистий внесок автора: підрозділ 6.5. «Basis*

development of the regional economy in the conditions of intellectualization of society» (0,55 друк. арк.).

7. Антохов А.А. Детермінанти конкурентоспроможності соціально-економічних систем : монографія / за ред. З.І. Галушки. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. – 304 с. *Особистий внесок автора: розділ 4 «Шляхи забезпечення конкурентоспроможності соціально-економічного розвитку регіону» (3,32 друк. арк.).*

8. Антохов А.А. Economic and law human resources management issues : Collective monograph. – Caricom, Barbados, 2016. – 112 р. *Особистий внесок автора: підрозділ 1.1. «Організаційна основа кооперацій у сфері інновацій та інтелектуальної праці» (0,8 друк. арк.).*

Статті у фахових виданнях України:

9. Антохов А.А. Аналіз надання та споживання освітніх послуг вищої освіти в Чернівецькій області / Л.Л. Клевчік, А.А. Антохов // Науковий вісник Чернівецького національного університету : Збірник наукових праць. Вип. 557-558. Економіка. – Чернівці : Рута, 2011. – С. 84-89. *Особистий внесок автора: проаналізовано динаміку споживання освітніх послуг в Чернівецькій області за 2008-2010 рр. (0,18 друк. арк.).*

10. Антохов А.А. Вплив ринку освітніх послуг на розвиток інноваційної економіки України / А.А. Антохов // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : Щорічник. – Випуск 17 ; За заг ред. М.В. Лазаровича. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2012. – С. 14-22. (0,4 друк. арк.).

11. Антохов А.А. Модель функціонування регіональних ринків праці та освітніх послуг у сфері вищої освіти / А.А. Антохов // Науковий вісник Чернівецького національного університету : Збірник наукових праць. Вип. 623-626. Економіка. – Чернівці : Рута, 2012. – С. 42-46. (0,3 друк. арк.).

12. Антохов А.А. Оцінка перспектив антикризового банківського менеджменту в умовах ринку та кризи / Л.Л. Клевчік, А.А. Антохов // Науковий вісник Чернівецького національного університету: Збірник наукових праць. Вип. 592. Економіка. – Чернівці : Рута, 2012. – С. 74-77. *Особистий внесок автора: дослідженні основні перспективи та загрози антикризового банківського менеджменту в Україні (0,14 друк. арк.).*

13. Антохов А.А. Маркетингові дослідження ринку освітніх послуг як передумова конкурентоспроможності на ринку праці / А.А. Антохов // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : Щорічник. – Випуск 19 ; За заг ред. М.В. Лазаровича. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2013. – С. 86-97. (0,36 друк. арк.).

14. Антохов А.А. Механізм формування купівельного попиту на ринку освітніх послуг / А.А. Антохов // Науковий вісник Чернівецького національного університету : Зб. наук. праць. Вип. 650-652. Економіка. – Чернівці : Рута, 2013. – С. 235-240. (0,35 друк. арк.).

15. Антохов А.А. Інституційні обмеження для молоді на ринку праці в умовах модернізації економіки / А.А. Антохов // Науковий вісник Чернівецького національного університету : Зб. наук. праць. Вип. 665-667. Економіка. – Чернівці : Рута, 2013. – С. 128-136. (0,4 друк. арк.).

16. Антохов А.А. Напрями державного сприяння формуванню конкурентного трудового потенціалу в умовах трансформації економіки України / А.А. Антохов // Науковий вісник Чернівецького національного університету : Зб. наук. праць. Вип. 694-695. Економіка. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т., 2014. – С. 63-66. (0,34 друк. арк.).

17. Антохов А.А. Теоретична платформа формування вчення про технологічну сингулярність в економічних процесах / А.А. Антохов // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. Том 1. – №3 (212). – Хмельницький : Хмельницький нац. ун-т., 2014. – С. 236-239 (*включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: РІНЦ*). (0,36 друк. арк.).

18. Антохов А.А. Місце та значення України на світовому ринку праці / А.А. Антохов // Науковий вісник Чернівецького національного університету : Зб. наук. праць. Вип. 681. Економіка. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т., 2014. – С. 26-28. (0,32 друк. арк.).

19. Антохов А.А. Передумови переходу до технолого-сингулярного етапу розвитку регіональної економіки / А.А. Антохов // Інвестиції: практика та досвід. Науково-практичний журнал. – № 16. –

- К. : ТОВ «ДКС Центр», 2014. – С. 68-72 *(включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: Index Copernicus, Scientific Indexing Services, ScholarGoogle)*. (0,38 друк. арк.).
20. Антохов А.А. Сучасне осмислення сутності регіону та регіональної економіки / А.А. Антохов // Агросвіт. Науково-практичний журнал. – № 16. – К. : ТОВ «ДКС Центр», 2014. – С. 12-17 *(включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: Index Copernicus, Scientific Indexing Services, ScholarGoogle)*. (0,3 друк. арк.).
21. Антохов А.А. Трансформація механізму функціонування ринку праці в умовах модернізації сучасної економіки / А.А. Антохов // Вісник академії праці і соціальних відносин : Зб. наук. праць. Вип. 1 (69). – К. : ТОВ «Сталь», 2014. – С. 23-29 *(включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: РІНЦ)*. (0,32 друк. арк.).
22. Антохов А.А. Сутність державного регулювання ринку праці в інформаційній економіці / А.А. Антохов // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки : економіка, політологія, історія. – № 5 (213). – Одеса : Одеський нац. екон. ун-т, 2014. – С. 5-12. (0,36 друк. арк.).
23. Антохов А.А. Державне регулювання ринку праці в інформаційній економіці / А.А. Антохов // Науковий вісник Чернівецького національного університету : Зб. наук. праць. Вип. 717. Економіка. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т., 2014. – С. 24-27. (0,34 друк. арк.).
24. Антохов А.А. Механізми регулювання розвитку регіональної економіки та їх осучаснення на вимогу посилення інтелектуалізації суспільства / А.А. Антохов // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Вісник соціально-економічних досліджень. – Зб. наук. праць. – № 3 (54). – Одеса : Одеський нац. екон. ун-т, 2014. – С. 8-14. (0,33 друк. арк.).
25. Антохов А.А. Інтелектуалізація суспільства та розвиток регіональної економіки: взаємозв'язок та протиріччя / А.А. Антохов // Луцький національний технічний університет / Економічний форум. – Науковий журнал. – № 4. – Луцьк : ЛНТУ, 2014. – С. 64-69 *(включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: РІНЦ, Ulrichs Periodicals Directory)*. (0,32 друк. арк.).
26. Антохов А.А. Теоретичне підґрунтя розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства / А.А. Антохов // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. Вип. 7. Частина 4. – Херсон : ВД «Гельветика», 2014. – С. 49-53. (0,32 друк. арк.).
27. Антохов А.А. Фокуси дослідження глобалістичних викликів регіонального розвитку / А.А. Антохов // «Сталий розвиток економіки». – Науковий журнал. – №1(26). – Тернопіль : СМП «ТАЙП», 2015. – С. 104-110. (0,32 друк. арк.).
28. Антохов А.А. Концепція факторів розвитку регіональної економіки в фокусі основних підходів до її формування / А.А. Антохов // Вісник Дніпропетровського університету. Серія 'Економіка' Вип. 9 (1). – Дніпропетровськ : ПП Біла К.О., 2015. – С. 97-103. (0,4 друк. арк.).
29. Антохов А.А. Тенденції розвитку інформаційних технологій: глобальний, національний та регіональний виміри / А.А. Антохов // Інноваційна економіка. – Науковий журнал. – №1(56). – Тернопіль : СМП «ТАЙП», 2015. – С. 256-262 *(включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: Index Copernicus, РІНЦ)*. (0,34 друк. арк.).
30. Антохов А.А. Факторна множинність розвитку регіональної економіки в контексті інтелектуалізації суспільства / А.А. Антохов // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. – Вип. 1 (45). – Том 1. – Ужгород : УжНУ «Говерла», 2015. – С. 27-30. (0,32 друк. арк.).
31. Антохов А.А. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток регіональної економіки в площині факторної множинності / А.А. Антохов // Науковий вісник Чернівецького національного університету : Зб. наук. праць. Вип. 730-731. – Економіка. – Чернівці : Рута, 2015. – С. 110-115. (0,36 друк. арк.).
32. Антохов А.А. Інноваційний розвиток регіональних економічних систем та їх бізнес середовища у фокусі інтелектуалізації суспільства і технолого-сингулярного переходу [Електронний ресурс] / А.А. Антохов // Глобальні та національні проблеми економіки. – Випуск 6. – Миколаїв. – 2015. – С. 516-522. – Режим доступу до журналу : <http://global-national.in.ua> (0,32 друк. арк.).

33. Антохов А.А. Основні детермінанти інноваційного розвитку Карпатського регіону / А.А. Антохов // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – Випуск 12. – Луцьк : ВІЕМ, 2015. – С. 18-26. (0,36 друк. арк.).
34. Антохов А.А. Інноваційність бізнес середовища Карпатського регіону України в умовах формування технолого-сингулярних ознак / А.А. Антохов // Науковий вісник Чернівецького національного університету : Зб. наук. праць. Вип 750. – Економіка. – Чернівці : Рута, 2015. – С. 88-94. (0,32 друк. арк.).
35. Антохов А.А. Можливості інноваційного саморозвитку Карпатського регіону в експертних оцінках / А.А. Антохов // Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ» Національного університету харчових технологій ГО «Інститут проблем конкуренції». Вип. №4. – К. : ВПК «Політехніка», 2015. – С. 46-56. (0,4 друк. арк.).
36. Антохов А.А. Інноваційний розвиток економіки України через призму зарубіжного досвіду / А.А. Антохов // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки : Зб. наук. праць / за ред. І. Т. Кіщака. – № 2 (5), листопад 2015. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2015. – С. 7-15. (0,35 друк. арк.).
37. Антохов А.А. Концепт технолого-сингулярних регіональних економічних систем / А.А. Антохов // Економіка та держава. Міжнародний науково-практичний журнал. – № 12. – К. : ТОВ «ДКС Центр», 2015. – С. 24-27 **(включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: Index Copernicus, Scientific Indexing Services, ScholarGoogle)**. (0,35 друк. арк.).
38. Антохов А.А. Нанотехнології як перспективний напрям розвитку технолого-сингулярної економічної системи Карпатського регіону / А.А. Антохов // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : Зб. наук. праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – 2016. – №1 (12). – Харків : ХНАДУ, 2016. – С. 154-162 **(включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: Index Copernicus)**. (0,36 друк. арк.).
39. Антохов А.А. Креативний клас як основа формування технолого-сингулярної економічної системи Карпатського регіону / А.А. Антохов // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – Випуск 15. – Луцьк : ВІЕМ, 2016. – С. 7-18. (0,4 друк. арк.).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та наукових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

40. Antohov A.A. The impact of Education Quality on the Sustainable Development of Innivative Society / A.A. Antohov // Acta Scientifica Academiae Ostroviensis. – Zeszyty Naukowe są pismem naukowym wydawanym przez Wyższą Szkołę Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św., 2013. – № 1. – Sectio A. – P. 259-268. (0,38 друк. арк.).
41. Antohov A.A. Trends of the world labour market in the conditions of globalization / A.A. Antohov // Acta Scientifica Academiae Ostroviensis. Section A. – Nauki: Hmanistyczne, Społeczne, Tehniczne. – №3 (1)/2014. – Ostrowcu Św. – P. 65-73. (0,36 друк. арк.).
42. Антохов А.А. Розвиток науково-освітнього середовища Карпатського регіону як рушія інноваційних економічних змін / А.А. Антохов // «Молодий вчений». Науковий журнал. – 2015. – №7 (22). – Ч. 1. – Херсон : ВД «Гельветика», 2015. – С. 40-45 **(включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: РІНЦ, Index Copernicus, ОАІ, CiteFactor, Research Bible ScholarGoogle)**. (0,34 друк. арк.).
43. Антохов А.А. Роботизація як головний рушій переходу до технолого-сингулярного етапу розвитку регіональної економіки / А.А. Антохов // Науковий журнал «Молодий вчений». Вип. №2 (17). Ч.1. Економіка. – Херсон : ВД «Гельветика», 2015. – С. 67-70 **(включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: РІНЦ, Index Copernicus, ОАІ, CiteFactor, Research Bible ScholarGoogle)**. (0,28 друк. арк.).
44. Antohov A.A. Information technology as determinants of intellectualization and development of regional economy / A.A. Antohov // Institutional framework for the functioning of the economy in the context of transformation: Collection of scientific articles. – Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, 2015. – P. 106-111 **(включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: РІНЦ, Thomson reuters)**. (0,31 друк. арк.).

45. Antohov A.A. Intellectual and labour potential of the Carpathian region of Ukraine in the context of the development of informational technologies / A.A. Antohov // Prospects of economic development in the global crisis: Collection of scientific articles. – Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria, 2015. – P. 189-197 (*включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: РІНЦ, Thomson Reuters*). (0,38 друк. арк.).
46. Antohov A.A. Innovative culture of the population as the basis for the development of technological and singular regional economic systems / A.A. Antohov // Economics, management, law: socio-economic aspects of development : Collection of scientific articles. Vol. 1. – Edizioni Magi, Roma, Italy, 2016. – P. 282-285 (*включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: РІНЦ, Thomson Reuters*). (0,28 друк. арк.).

Праці, які додатково відображають результати дисертації

Препринти:

47. Антохов А.А. Методологічні основи інноваційного розвитку регіональних економічних систем та їх бізнес-середовища у фокусі інтелектуалізації суспільства і технолого-сингулярного переходу / А.А. Антохов / Чернівецький нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. – Чернівці : ПП Яворський С.Н., 2016. – 28 с. (1,62 друк. арк.).
48. Антохов А.А. Прикладні аспекти розвитку науково-освітнього середовища регіону як рушія інноваційних економічних змін (на матеріалах Чернівецької області та Карпатського регіону України) / А.А. Антохов // Чернівецький нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. – Чернівці : ПП Яворський С.Н., 2016. – 28 с. (1,62 друк. арк.).

Статті в інших виданнях України:

49. Антохов А.А. Ринок освітніх інновацій у системі підготовки студентів ВНЗ / О.С. Сасенко, А.А. Антохов // Науковий вісник ОДЕУ. Всеукраїнська асоціація молодих вчених. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2013. – №15 (93). – Одеса : ПП Білозір В.П., 2013. – С. 19-28. *Особистий внесок автора: дослідженні стратегічні орієнтири розвитку освітніх інновацій (0,14 друк. арк.).*
50. Антохов А.А. Пріоритети інноваційного розвитку неекономічних сфер Карпатського регіону / А.А. Антохов // Первый независимый научный вестник. Вып. №4. – К. : ПННВ, 2015. – С. 100-105. (0,3 друк. арк.).

Матеріали конференцій:

51. Антохов А.А. Вдосконалення механізму державного фінансування освіти / А.А. Антохов // Соціально-економічні проблеми України в глобальному просторі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 26-27 квітня 2012 р.). – Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2012. – С. 131-133. (0,14 друк. арк.).
52. Антохов А.А. Напрямки покращення державної політики зайнятості / А.А. Антохов // Діалектика взаємодії ринкових та інституційних механізмів сучасної економічної динаміки : матеріали ХХІІ міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 26-27 вересня 2013 р.). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т., 2013. – С. 50-51. (0,09 друк. арк.).
53. Антохов А.А. Місце технологічної сингулярності в економічних процесах / А.А. Антохов // Управління економічними системами: концепції, стратегії та інновації розвитку : матеріали ІХ міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 22-24 травня 2014 р.). – Хмельницький : ФОП Мельник А.А., 2014. – С. 5-7. (0,12 друк. арк.).
54. Антохов А.А. Періодизація розвитку регіональної економіки в контексті зародження технолого-сингулярного етапу / А.А. Антохов // Ринкові, державні та корпоративні структури в умовах глобальних трансформацій : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 25-27 вересня 2014 р.). – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2014. – С. 163-166. (0,15 друк. арк.).
55. Антохов А.А. Термінологічна основа дослідження механізмів державного регулювання регіональної економіки / А.А. Антохов // Проблеми фінансового економічного та соціального

- розвитку країн : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (м. Київ, 5-6 вересня 2014 р.). – К. : ГШ «Київський економічний науковий центр», 2014. – С. 56-59. (0,14 друк. арк.).
56. Антохов А.А. Вимоги до формування теоретичної платформи розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства / А.А. Антохов // Зовнішні та внутрішні фактори впливу на розвиток міжнародних економічних відносин : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (м. Львів, 4-5 липня 2014 р.). – Львів : ЛЭФ, 2014. – Ч 1. – С. 6-8. (0,12 друк. арк.).
57. Антохов А.А. Еволюція поглядів на сутність регіональної економіки та її функціональність / А.А. Антохов // Актуальні питання економічних наук : матеріали V міжнар. наук-практ. конф. (м. Донецьк, 12-13 вересня 2014 р.). – Донецьк : ГЕ (СІЕУ), 2014. – С. 32-35. (0,14 друк. арк.).
58. Антохов А.А. Специфіка дослідження розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства / А.А. Антохов // Проблеми розвитку економіки: оцінка та перспективи вирішення : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 11-12 липня 2014 р.). – Дніпропетровськ : НО «Перспектива», 2014. – С. 7-9. (0,11 друк. арк.).
59. Антохов А.А. Взаємозв'язок та взаємовплив економічної теорії та регіональної економіки / А.А. Антохов // Детермінанти конкурентоспроможності соціально-економічного розвитку регіону : матеріали наук.-практ. круглого столу (м. Чернівці, 17-18 жовтня 2014 р.). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. – С. 17-18. (0,08 друк. арк.).
60. Антохов А.А. Вплив технологічної сингулярності на економічні процеси: регіональний аспект / А.А. Антохов // Прогнозування соціально-економічного розвитку національної економіки : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 26-27 грудня 2014 р.). – Дніпропетровськ : НО «Перспектива», 2014. – Ч. 1. – С. 82-85. (0,18 друк. арк.).
61. Антохов А.А. Науково-технічний прогрес як фактор розвитку регіональної економіки / А.А. Антохов // Соціально-економічні підсумки 2014 року: реалії та перспективи : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (м. Львів, 26-27 грудня 2014 р.). – Львів : ЛЭФ, 2014. – Ч 1. – С. 7-12. (0,2 друк. арк.).
62. Антохов А.А. Локально-регіональний розвиток економіки в площині глобалістичних викликів / А.А. Антохов // Проблеми сучасної економіки : матеріали VI міжнар. наук-практ. конф. (м. Запоріжжя, 13-14 лютого 2015 р.). – Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2015. – Ч 1. – С. 77-79. (0,12 друк. арк.).
63. Антохов А.А. Економічні передумови формування бізнес-середовища Карпатського регіону України в контексті стимулювання інноваційного розвитку / А.А. Антохов // Проблеми фінансово-економічного розвитку підприємницької діяльності та національних економік : зб. тез наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 17-18 квітня 2015 р.). – К. : Аналітичний центр «Нова економіка», 2015. – С. 39-44. (0,18 друк. арк.).
64. Антохов А.А. Прогресивні підходи дослідження факторних впливів на розвиток регіональної економіки / А.А. Антохов // Розвиток регіональної економіки: теорія і практика : матеріали міжнар. наук-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 3-4 квітня 2015 р.). – Тернопіль : Крок, 2015. – Ч.2. – С. 316-318. (0,11 друк. арк.).
65. Антохов А.А. Можливості формування технолого-сингулярної економічної системи в Карпатському регіоні / А.А. Антохов // Формування фахової компетентності людського капіталу як основи зростання добробуту і конкурентоспроможного розвитку суб'єктів національного господарства : матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Хмельницький, 20 листопада 2015 р.). – Тернопіль : Крок, 2015. – С. 44-47. (0,14 друк. арк.).
66. Антохов А.А. Ресурсна рушійність інноваційного саморозвитку Карпатського регіону / А.А. Антохов // Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень : матеріали V Всеукр. наук-практ. конф. (м. Львів, 20 листопада 2015 р.). – Львів : ЛКА, 2015. – С. 191-194. (0,14 друк. арк.).
67. Антохов А.А. Використання інноваційних технологій у неекономічних сферах через призму культурологічних змін / А.А. Антохов // Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи : зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 25-26 грудня 2015 р.). – Одеса : Бондаренко М.О., 2015. – С. 312-315. (0,15 друк. арк.).

68. Антохов А.А. Функціональність креативного класу в нових умовах інноваційного розвитку регіональної економіки / Антохов А.А. // Стратегії, проблеми та регулювання економічних систем в умовах макроекономічної нестабільності : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., з міжнар. участю (м. Миколаїв, 18-19 березня 2016 р.). – Миколаїв : ММІРЛ ВНЗ «Університет «Україна», 2016. – С. 14-17. (0,15 друк. арк.).
69. Антохов А.А. Локальні технолого-сингулярні системи як осередки інноваційної діяльності та інтелектуальної праці / Антохов А.А. // Транскордонне співробітництво: ключові ідеї та перспективи : матеріали XXIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 20-22 травня 2016 р.). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. – С. 10-12. (0,13 друк. арк.).
70. Антохов А.А. Рівень інноваційного розвитку економіки України в міжнародних рейтингових оцінках / А.А. Antohov // Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization : International scientific conference : conference proceedings (Klaipeda, January 29, 2016). – Klaipeda : Baltija Publishing.– 2016. – P. 206-209. (0,12 друк. арк.).
71. Антохов А.А. Розвиток креативного класу в суспільстві / А.А. Антохов // Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати – 2016 : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Братислава, 15-18 березня 2016 р.). – К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2016. – С. 16-17. (0,14 друк. арк.).
72. Антохов А.А. Теоретико-методологічна адаптація досліджень інноваційного розвитку економіки регіону в світлі перспектив технологічної сингулярності / А.А. Антохов // International Scientific conference formation of modern economic area: benefits, risks, implementation mechanisms : conf. proceedings (Riga, april 29, 2016). – Riga : Baltija publishing, 2016. – P. 167-170. (0,18 друк. арк.).
73. Антохов А.А. Карпатський регіон у фокусі розвитку інноваційних просторових форм // А.А. Антохов, З.І. Галушка / Інтелектуальна економіка: глобальні тенденції та національні перспективи : матеріали II міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Житомир, 26 травня 2016 р.). – Житомир : ЖНАЕУ, 2016. – С. 45-52. *Особистий внесок автора: проаналізований розвиток інноваційних продуктів та їх вплив на інноваційність Карпатського регіону.* (0,11 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Антохов А.А. Інноваційний розвиток економіки регіонів в умовах інтелектуалізації суспільства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Миколаївський національний аграрний університет, Миколаїв, 2017.

Дисертаційна робота присвячена науковому обґрунтуванню теоретико-методологічних засад та розробленню практичних рекомендацій щодо пріоритетів інноваційного розвитку економіки регіонів в умовах інтелектуалізації суспільства з перспективним формуванням технолого-сингулярних регіональних економічних систем.

У роботі розвинуто понятійно-термінологічний апарат дослідження інноваційного розвитку економіки регіонів з формулюванням дефініцій економіко-регіоналістичного, інтелектуально-потенційного, управлінського та діалектичного змісту. Сформовано теоретичну платформу та здійснено наукові обґрунтування глокалізаційного пріоритету інноваційного розвитку економіки з реалізацією локально-регіональної моделі.

Обґрунтовано концепцію факторів інноваційного розвитку регіональної економіки в умовах інтелектуалізації суспільства з визначенням ієрархії факторної множинності. Розроблено систему механізмів регулювання економіки регіонів у контексті посилення її суспільно-технологічної природи. Сформульовано концепт

технологічно-сингулярних регіональних економічних систем як модерної моделі розвитку регіональної економіки з конкретизацією ознак технологічного, економічного, ціннісного, розвиткового характеру. Проаналізовано специфіку інституціоналізації технологічно-сингулярних ознак в економічній системі Карпатського регіону в розрізі сфер бізнесу, зайнятості і науково-освітньої діяльності.

Вивчено зарубіжний досвід інноваційного розвитку економіки регіонів з активізацією інтелектуалізації суспільства. Виявлено особливості формування технологічної культури українського суспільства. Окреслено перспективи роботизації у різних сферах суспільного та економічного життя. З'ясовано характер впливу переходу до технологічно-сингулярного етапу розвитку економіки та масовості роботизації на затребуваність у людській праці.

Обґрунтовано необхідність розвитку в регіонах-техносоціумах креативного класу як ядра інтелектуалізації суспільства і формування продукуючої технологічної культури. Сформульовано положення теорії технологічно-сингулярного модерну в регіональних економічних процесах. Розроблено практичні рекомендації з удосконалення нормативно-правових основ регулювання інноваційного розвитку економіки регіонів України з стратегічною націленістю на формування технологічно-сингулярних регіональних економічних систем.

Ключові слова: регіональна економіка, регіон-техносоціум, інтелектуалізація суспільства, інноваційний розвиток, глокалізація, локально-регіональна модель розвитку, технологічна сингулярність, технологічно-сингулярна регіональна економічна система, технологічна культура, технологічно-сингулярний модерн, креативний клас.

АННОТАЦИЯ

Антохов А.А. Инновационное развитие экономики регионов в условиях интеллектуализации общества. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.05 – развитие производительных сил и региональная экономика. – Николаевский национальный аграрный университет, Николаев, 2017.

Диссертационная работа посвящена научному обоснованию теоретико-методологических основ и разработке практических рекомендаций относительно приоритетов инновационного развития экономики регионов в условиях интеллектуализации общества с перспективным формированием технологічно-сингулярных региональных экономических систем.

В работе развито понятийно-терминологический аппарат исследования инновационного развития экономики регионов с формулировкой дефиниций экономико-регионалистического, интеллектуально-потенциального, управленческого и диалектического содержания. Сформулирована теоретическая платформа инновационного развития экономики региона в условиях интеллектуализации общества. Научно обоснованы глокализационные приоритеты инновационного развития экономики с реализацией локально-региональной модели.

Обоснована концепция факторов инновационного развития региональной экономики в условиях интеллектуализации общества с определением иерархии

факторной множественности. Разработана система механизмов регулирования экономики регионов в контексте усиления ее общественно-технологической природы. Сформулирована концепция технолого-сингулярных региональных экономических систем как современной модели развития региональной экономики с конкретизацией признаков технологического, экономического, ценностного, развивающего характера. Проанализирована специфика институционализации технолого-сингулярных признаков в экономической системе Карпатского региона в разрезе сфер бизнеса, занятости и научно-образовательной деятельности.

Изучен зарубежный опыт инновационного развития экономики регионов с активизацией интеллектуализации общества. Выявлены особенности формирования технологической культуры украинского общества. Определены перспективы роботизации в различных сферах общественной и экономической жизни. Выяснен характер влияния перехода к технолого-сингулярному этапу развития экономики и массовости роботизации на востребованность в человеческом труде.

Обоснована необходимость развития в регионах-техносоциумах креативного класса как ядра интеллектуализации общества и формирования продуцируемой технологической культуры. Сформулированы положения теории технолого-сингулярного модерна в региональных экономических процессах. Разработаны практические рекомендации по совершенствованию нормативно-правовых основ регулирования инновационного развития экономики регионов Украины со стратегической нацеленностью на формирование технолого-сингулярных региональных экономических систем.

Ключевые слова: региональная экономика, регион-техносоциум, интеллектуализация общества, инновационное развитие, глокализация, локально-региональная модель развития, технологическая сингулярность, технолого-сингулярная региональная экономическая система, технологическая культура, технолого-сингулярный модерн, креативный класс.

ANNOTATION

Antohov A. A. Innovative development of regional economy in conditions of intellectualization of society. – Manuscript.

Dissertation for the degree of doctor of economic sciences, specialty 08.00.05 – development of productive forces and regional economy. – Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, 2017.

In the work developed a conceptual and terminological apparatus for the study of innovation development of regional economy with the formulation of definitions of economic and regionalistic, intellectual potential, management and dialectical content. Formulated a theoretical platform of innovative development of the region's economy in the intellectualization of society. Scientifically substantiated globalization priorities of innovation development of economy with the implementation of local-regional model. Researched retrospective of the development of the regional economy, the background of the increasing value of intellectual factors and the technology-singular transition.

Proved the conception of factors with the hierarchy definition of multiplicity factor. Determined the specificity of a globalized, scientific-technical and informational determinations of innovative development of regional economy in conditions of

intellectualization of society. Developed a system of regulation mechanisms of regional economy in the context of strengthening the socio-technological nature. Such mechanisms are discussed with the administrative and legal, economic and financial, organizational, political, socio-cultural and information items.

Formulated the concept of technology and singular the regional economic system as a modern model of regional economic development with the clarification of the characteristics of technological, economic, value and developing character.

Analyzed the specificity of institutionalization of technology and singular signs in the economic system of the Carpathian region in the context of the areas of business, employment, scientific and educational activities. Estimated the possibilities of the region in providing innovative self-development of the economy.

Studied foreign experience of innovative development of the regional economy with the activation of intellectualization of society and widespread use of innovative technologies, stimulation of innovations in the field of nanotechnology. Revealed the features of the formation of technological culture of the Ukrainian society as a basis for the development of technological and singular regional economic systems. Justified the necessity of development in the regions-technosocial of the creative class as a core of intellectualization of society and the formation of the produced technological culture.

The functionality of the regions of Ukraine in the context of responding to the processes of technological singularity was defined. The feasibility of forming of technological-singular economic systems at regional level was proved. Implemented the characteristics of the main types of information technology in the context of their impact on the intellectualization of society and the regional economy. Highlighted directions and indicated on the contradictory effects of information technologies on the development of the regional economy, which determine the possibility of intellectualization of society.

Described the basic types of information technologies in context of their influence on intellectualization of society and regional economy. Allocated areas and indicated on the contradictions influence of information technology on the development of the regional economy, those determine the possibilities of intellectualization of society. The morphology of technological-singular economic systems that reflecting their complicated structure and initial model based on human interactions, techniques and technologies was described.

Formulated the theory of the technology - singular modernity in the regional economic processes, methodology which covers the explanation of the previous factors, the modern ontology and the archaeology of the future, allows you to comprehensively assess the capabilities of the technology-singular transition in limited spatial coordinates. Practice revealed the use of innovative technologies in various sectors of public life. The highest level of use of innovative technologies is the exploitation of human robots. Defined people expectations in the use of robotic technology, the possibility of a complete change of the lifestyle of modern society through the invention of artificial intelligence, innovations in the field of genetic engineering.

Developed practical recommendations for improving the legal framework for the regulation of innovative development of regions of Ukraine economy with a strategic focus on the formation of technology and a singular regional economic systems and the primary localization of intellectual labor, IT employment. Proposed strategy for the

development of technology and singular regional economic systems in Ukraine, which includes the priorities for the preparation of the institutional environment for consumption and production innovation, providing the processes of intellectualization of society, the development of competitive scientific-technical environment, regional IT infrastructure with technology-singular orientations, specialized innovative spatial formations.

Key words: regional economy, technosocial-region, intellectualization of society, innovative development, globalization, local-regional model of development, technological singularity, technological and singular the regional economic system, technological culture, technological and singular modern, creative class.